

Honours opinies

Van Donorwet tot Dragon Prince

Essaybundel Radboud Honours Academy
Vaardighedenmodule: Een overtuigend essay schrijven
Editie: najaar 2018

Auteurs:

Annemarijn Schaap
Ben Wiersma
Gijsje Maas
Lina Komarek
Louka Hermans
Marjolein Kok
Naima Dhawtal
Rebecca Veltman

Radboud Universiteit

Inhoudsopgave

Zomertijd- of wintertijd: wat kiest Nederland	1
<i>Annemarijn Schaap</i>	
Waarom proportioneel universalisme in volksgezondheidsbeleid gewenst is.....	9
<i>Ben Wiersma</i>	
Hoe series als The Dragon Prince bijdragen aan een ideale wereld	16
<i>Gijsje Maas</i>	
Drug prohibition causes more problems than it solves	23
<i>Lina Komarek</i>	
Genderneutraal opvoeden: Alleen een trend?	29
<i>Louka Hermans</i>	
De nieuwe Donorwet: Een duwtje in de rug.....	36
<i>Marjolein Kok</i>	
Ontrouw: een ander perspectief.....	41
<i>Naima Dhawtal</i>	
Cyberpesten	47
<i>Rebecca Veltman</i>	

Zomertijd- of wintertijd: wat kiest Nederland

Annemarijn Schaap

Wij kennen het niet anders; ieder half jaar verzetten we de klok. In maart gaat de zomertijd in en zetten we de klok een uur vooruit. Dit zorgt ervoor dat het 's ochtends een uur later licht is en 's avonds een uur later donker. In oktober gaat de tijd weer een uur terug en gaat de wintertijd in. Nu lijkt aan deze halfjaarlijkse tijdswisseling een einde te komen: EU-voorzitter Jean-Claude Juncker wil vanaf 2019 een eind te maken aan het halfjaarlijkse schakelen tussen zomer en wintertijd (Peeperkorn, 2018). Elk Europees land moet binnenkort een keuze maken voor permante zomertijd of wintertijd. Ook Nederland moet kiezen. Dit roept veel vragen op. Wat zijn de gevolgen van leven in permanente zomer- of wintertijd? Waarom is de tijdswisseling ooit ingevoerd? Waarom moet de tijdswissel nu afgeschaft worden? Wat doen andere Europese landen? De meeste Nederlanders hebben hier nog nooit over nagedacht. De klok verzetten is gewoon iets wat we doen.

Juncker stelt voor te kiezen voor zomertijd in plaats van wintertijd. Uit verschillende peilingen blijkt dat permanente zomertijd ook onder Nederlanders de voorkeur heeft. Het idee lijkt namelijk aantrekkelijk; 's zomers een uurtje langer op het terras of buiten sporten. Echter, veel mensen begrijpen niet wat de zomertijd inhoudt. Ze associëren de zomertijd met de warme zomer en de wintertijd met de, ongetwijfeld minder populaire, winter. De winter roept bij veel mensen een negatief gevoel op: kou, donker en depressieve gevoelens. Deze associaties zorgen ervoor dat mensen eerder kiezen voor zomertijd. Maar is het invoeren van permanente zomertijd voor Nederland wel zo'n goed idee? Als wij, Nederlanders, hier iets over mogen zeggen, is het vooral belangrijk dat we er iets van begrijpen. In dit paper proberen we alle vragen rondom het kiezen voor zomer- of wintertijd te beantwoorden. Als deze vragen beantwoord zijn, zal duidelijk worden dat permanente zomertijd de enige logische keuze is en kan Nederland een weloverwogen keuze maken.

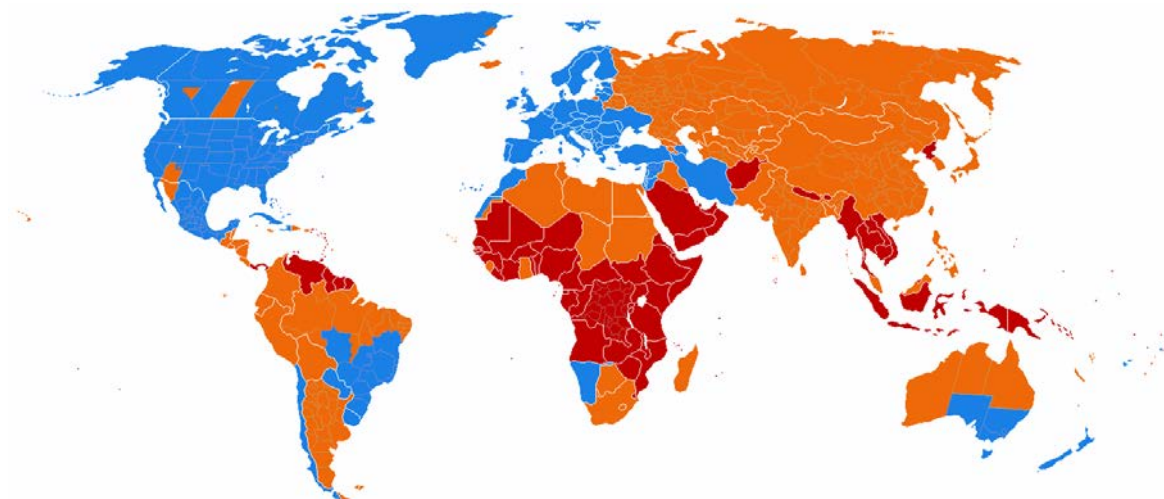

Tijdswissel uit de tijd(?)

In Nederland werden zomer- en wintertijd in 1977 ingevoerd. Sindsdien wordt de klok twee keer per jaar een uur verzet. De zomertijd gaat in van de laatste zondag van maart, tot de laatste zondag van oktober. De zomertijd duurt zeven maanden en de wintertijd vijf maanden. De wintertijd is de echte, standaard, tijd (Santen, z.d.). William Willet kwam in 1907 als eerste met het idee om de zomertijd in de zomermaanden toe te passen (IsGeschiedenis, 2016). Pas tijdens de Eerste Wereldoorlog werd een soort zomertijd voor het eerst ingevoerd door de Duitsers. Nederland moest, op bevel van de Duitsers, de klok één uur en veertig minuten vooruit zetten zodat het in Nederland even laat was als in Duitsland. Tot het eind van de oorlog werd van deze regeling gebruik gemaakt. Jaren later, door het uitbreken van de oliecrisis in de jaren zeventig, werd de tijdswissel opnieuw ingevoerd. Door in de zomer een uur langer gebruik te maken van het zonlicht, zouden we veel energie besparen (Visser, z.d.).

Inmiddels doen zeventig landen, waaronder alle Europese landen, mee aan het halfjaarlijks verzetten van de klok (Santen, z.d.). Er zijn ook landen waar de zomertijd ooit was ingesteld, maar waar dit inmiddels weer is afgeschaft. Daylight Saving Time (DST) is de term die internationaal gebruikt wordt voor de zomertijd (Ministerie van Buitenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties 2018). In afbeelding 1 zien we een wereldkaart waarin wordt aangegeven welke landen meedoen aan het jaarlijks verzetten van de tijd.

Afbeelding 1: Wereldkaart: landen met zomertijd (Wikipedia, z.d.)

Blauw = Gebieden die zomertijd kennen

Oranje = Gebieden die geen zomertijd meer kennen

Rood = Gebieden die nooit zomertijd hebben gekend

Nu heeft de Europese Commissie besloten dat de klok niet meer verzet hoeft te worden. ‘De mensen willen het, wij doen het’, zei Juncker in zijn Europese Troonrede in Straatsburg. Uit een enquête onder miljoenen Europeanen, bleek een meerderheid van tachtig procent voor afschaffing te zijn. Lidstaten mogen zelf beslissen of hun inwoners in de zomer- of wintertijd leven. Alle landen moeten rond maart 2019 een keuze maken. In het voorjaar van 2019 wordt de klok in de Europese Unie voor het laatst verzet naar zomertijd. Mocht een land voor zomertijd als standaardtijd kiezen, dan gaat de klok eind oktober geen uur meer terug. Kiest een lidstaat voor permanente wintertijd, dan gaat de tijd op 27 oktober 2019 voor het laatst een uur achteruit. De Europese Commissie deed een wetgevingsvoorstel om tijdzones van buurlanden aan elkaar aan te passen. Dit om te voorkomen dat er versnippering en een wirwar aan tijdszones ontstaat in Europa. Duitsers prefereren zomertijd, bleek uit een enquête onder 3,1 miljoen Duitsers. Engeland hoeft door de Brexit nog geen keuze te maken over het afschaffen van de tijdswissel. Rutte pleit ervoor om als Benelux een gezamenlijke positie in te nemen. Hij wil proberen dat ook te doen met de Fransen, Duitsers en Italianen.

De argumenten van Juncker om de tijdswisseling nu af te schaffen, hebben te maken met het ongemak voor burgers (Peeperkorn, 2018). Bij burgers is er vaak twijfel of de klok nu voor- of achteruit moet. Daarnaast leidt wisseling van tijd tot verstoring van het bioritme, met als gevolg gezondheidsschade en meer verkeersongevallen. Het vergt iedere keer weer aanpassing in het ritme van mensen om over te schakelen van zomertijd naar wintertijd, en andersom. Vooral veel kinderen, ouderen en avondmensen hebben last van ernstige vermoeidheid gedurende de eerste week na deze aanpassing. Ook boeren zijn al heel lang tegen de zomertijd (Peeperkorn, 2018). Het vee kan niet met de kunstmatige omschakeling van het uur omgaan. Koeien zullen niet vroeger of later opstaan als de klok verzet is. Wisselende melktijden belemmeren de melkproductie van koeien. Ondertussen is van de oorspronkelijk beoogde energiebesparing bijna geen sprake meer. Tijdswisseling levert dus meer schade op dan profijt. Het is duidelijk: we moeten stoppen met het halfjaarlijks verzetten van de klok en kiezen voor permante wintertijd.

Altijd zomertijd of altijd wintertijd

Wat maakt permanente wintertijd beter dan permante zomertijd? Het kiezen voor permanente zomertijd lijkt namelijk aantrekkelijk. Als we er voor kiezen te leven in de zomertijd is het 's ochtends permanent een uur later licht is en 's avonds een uur later donker. Dit betekent een uur eerder opstaan. Zo valt er in de zomer meer werktijd tijdens de uren dat het licht is. Naast associaties met zomer, zon en warmte kent de zomertijd ook voordelen. Mensen kunnen 's avonds langer van het licht genieten. In de avond zijn mensen namelijk het meest actief. Het extra uur licht geeft mensen de mogelijkheid om 's avonds te gaan sporten, tuinieren of in de zomer nog een terrasje te pakken. Het

extra uur licht is ook beter voor de verkeersveiligheid. In de wintertijd speelt een groter deel van de avondspits zich in het donker af en dat leidt tot meer verkeersslachtoffers, onderzocht Stichting Wetenschappelijk Onderzoek Verkeersveiligheid (SWOV). Onder voetgangers is het aantal slachtoffers in de wintertijd drie keer zo groot en onder fietsers twee keer zo groot, als tijdens de zomertijd. De SWOV pleit daarom voor de zomertijd als standaardtijd, zodat de avondspits zoveel mogelijk bij daglicht plaatsvindt en er slachtoffers kunnen worden gespaard.

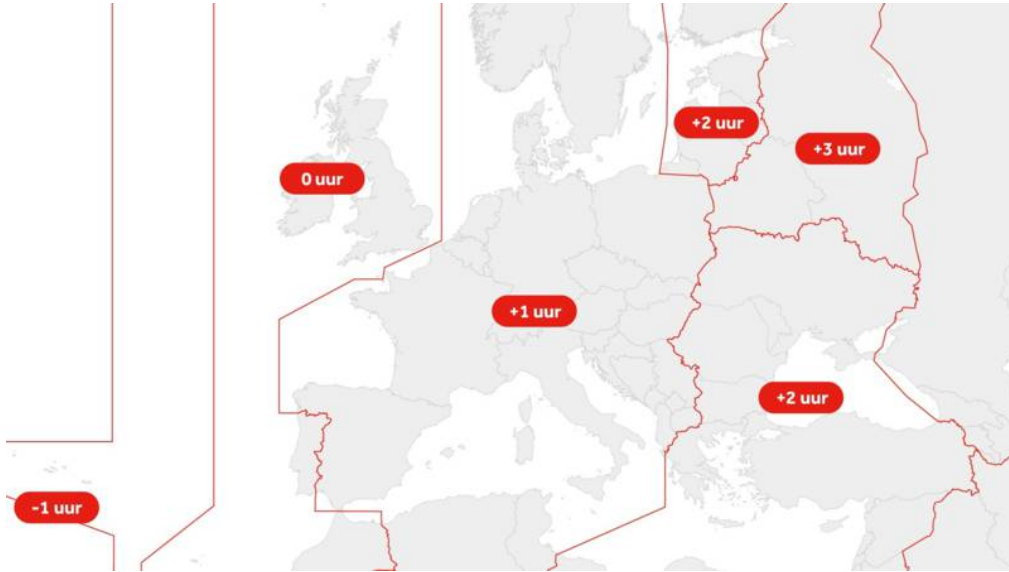
Toch is het kiezen voor standaard zomertijd helemaal geen goed idee. Zoals al eerder genoemd, is er van energiebesparing, het oorspronkelijke argument voor zomertijd, bijna geen sprake meer. Slechts een half procent van de stijging van het energieverbruik in de winter is toe te schrijven aan de tijdswissel. Energiebesparing kan niet langer een geldig argument zijn voor het vasthouden aan de zomertijd. Andere argumenten voor de zomertijd zijn, zoals eerder genoemd, vooral gebaseerd op subjectieve associaties met zon, warmte en zomer. Zomertijd kent vooral veel nadelen. We zetten enkel punten op een rijtje.

Door altijd de zomertijd te hanteren, schuift Nederland een uur de verkeerde kant op (NOS, 2018). Om dit te begrijpen, dienen we te kijken naar de plek van Nederland op de wereldkaart en de ingestelde tijdzones. Vroeger bepaalde iedere stad zijn eigen tijd, gebaseerd op de stand van de zon, die rond het middaguur op zijn hoogste punt staat. Hierdoor was de tijd nergens hetzelfde. Om praktische redenen zijn tijdzones bedacht. De aarde draait rond in 24 uur. We kunnen de wereld hierdoor indelen in 24 tijdzones van één uur. Afbeelding 2 toont ons de geografische indeling van tijdzones in Europa. Als we kijken naar deze indeling, behoort Nederland tot dezelfde tijdzone als Engeland. Zoals we in de afbeelding zien, lopen de lijnen dwars door de grenzen van landen en steden. Daarom hebben is besloten de tijdzones aan te passen aan de landgrenzen. Deze tijdzones zien we in afbeelding 3.

Afbeelding 2: Geografische tijdzones in Europa (NOS, 2018).

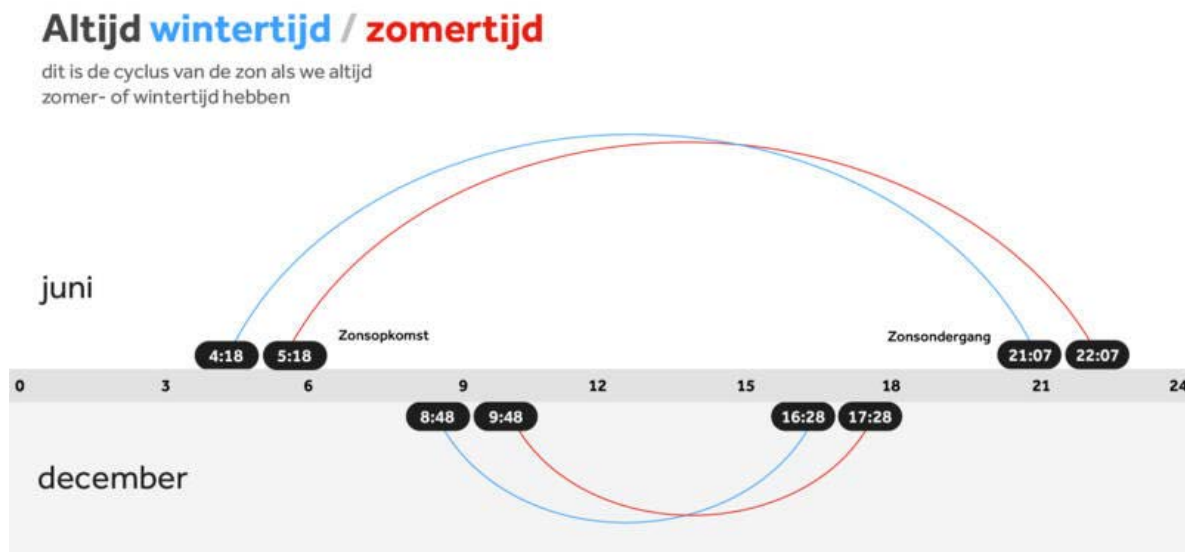
Afbeelding 3: Huidige tijdzones in Europa (NOS, 2018).

Nederland is nu ingedeeld in dezelfde tijdzone als onder andere Duitsland, Frankrijk en Polen. In werkelijkheid zouden we eigenlijk dezelfde tijd als Engeland moeten hanteren. We zijn dus ‘scheef’ ingedeeld in vergelijking met onze geografische tijd. Als het bij ons twaalf uur ’s middags is, staat de zon in Polen op zijn hoogste punt. Pas veertig minuten later staat de zon in Nederland op zijn hoogst. Dit is de situatie in de wintertijd. Als de zomertijd ingaat, zetten we de tijd nog een uur vooruit. Dan staat de zon om twaalf uur ’s middags in Sint Petersburg op zijn hoogste punt. Pas één uur en veertig minuten later staat de zon bij ons op zijn hoogste punt. Dit betekent dat de zon pas om tien voor tien ’s ochtends op komt in de winter. Door het instellen van zomertijd hanteren we niet de logische tijd voor Amsterdam, maar voor Kiev in Oekraïne.

Permanente zomertijd heeft daardoor desastreuze gevolgen voor ons bioritme, met ernstige gezondheidsschade tot gevolg. In afbeelding 4 zien we de cyclus van de zon wanneer we altijd zomer- of wintertijd hebben. De blauwe lijn representeert de wintertijd. De rode lijn representeert de zomertijd.

Afbeelding 4: Altijd wintertijd/zomertijd: dit is de cyclus van de zon als we altijd zomer- of wintertijd hebben (Leijen, 2018).

In deze afbeelding zien we dat het bij permante zomertijd 's ochtends later licht wordt. In Nederland zou het in december pas tegen tien licht worden. Het zou ook betekenen dat mensen tot maart in het donker naar school of hun werk moeten (Meijer & Foster, 2018). Slaaponderzoekers zeggen dat de zomertijd daarom niet gezond is. Het is 's ochtends een stuk lastiger om op te starten, als het langer donker blijft. Het ontbreken van ochtendlicht beïnvloedt onze biologische klok (Europese Commissie: klok niet meer verzetten in Europa, 2018). Door onze interne klok kan ons lichaam ons al voor we wakker worden activeren. Deze klok werkt alleen goed, als hij synchroon loopt met de licht-/donkercyclus. Door kunstlicht wordt ons ritme tegenwoordig al ernstig verstoord. We kunnen op ieder moment van de dag doen wat we willen, onafhankelijk van het zonlicht. Door permanente zomertijd wordt dit nog erger. Onze biologische klok heeft een vaste cyclus, van ongeveer 24 uur. Deze klok past zich in de zomerperiode niet aan. Als we in de zomer besluiten een uur eerder op te staan, schuift de biologische klok niet mee. Daardoor slapen we in de zomertijd minder en slechter. Ondanks het feit dat we 's ochtends vroeger op moeten staan, gaan we niet eerder slapen. Dit zorgt er voor dat we in de zomertijd vaak twee tot drie uur te weinig slapen. Aanhoudend slaapttekort kan leiden tot vermoeidheid, slaapproblemen, slechter leren en geheugenproblemen, stemmingsstoornissen, overgewicht, hoger risico op hart- en vaatziekten, meer ongelukken, hersenziektes en meer mensen met winterdepressies (Dit zijn de voor- en nadelen van de zomertijd, 2018). Alcohol- en drugsgebruik nemen toe. Permanente zomertijd tast zowel onze psychische als onze lichamelijke gezondheid ernstig aan.

Wintertijd for the win

Uit dit alles blijkt dat wintertijd de enige logische keuze is voor Nederland. Zomertijd als standaardtijd is een slecht idee. De zomertijd met zijn langere avonden lijkt aantrekkelijk, maar de wintertijd is beter voor onze geestelijke en lichamelijke gezondheid. De zomertijd ligt te ver buiten onze geografische tijd, waardoor we geforceerd ingaan tegen onze biologische klok en dat is erg ongezond. Kiezen voor zomertijd verstoort ons slaapritme en biologische klok. Ons natuurlijke ritme wordt tegenwoordig al zo verstoord. Het minste wat we kunnen doen, is kiezen voor een tijd, die het meest overeenkomt met onze geografische tijd. De keuze is uiteindelijk aan het kabinet, maar als we de implicaties van permante zomertijd op een rijtje zetten, kunnen we als Nederlandse bevolking niet anders dan concluderen dat wintertijd de beste keuze is voor Nederland.

Literatuurlijst

De geschiedenis van de winter- en zomertijd. (2016, oktober 27). Geraadpleegd 27 november 2018, van <https://isgiedenis.nl/nieuws/de-geschiedenis-van-de-winter-en-zomertijd>

Dit zijn de voor- en nadelen van de zomertijd. (2018, augustus 31). Geraadpleegd 28 november 2018, van <https://www.rtlnieuws.nl/nieuws/nederland/artikel/4398496/dit-zijn-de-voor-en-nadelen-van-de-zomertijd>

Door permanente zomertijd zou Nederland de verkeerde kant op schuiven. (2018, oktober 27). Geraadpleegd 28 november 2018, van <https://nos.nl/artikel/2256676-door-permanente-zomertijd-zou-nederland-de-verkeerde-kant-op-schuiven.html>

Europese Commissie: klok niet meer verzetten in Europa. (2018, augustus 31). Geraadpleegd 28 november 2018, van <https://www.ad.nl/buitenland/europese-commissie-klok-niet-meer-verzetten-in-europa~af8aa1a4/>

Leijen, R. (2018). "Door permanente zomertijd zou Nederland de verkeerde kant op schuiven". Geraadpleegd 27 november 2018, van <https://nos.nl/artikel/2256676-door-permanente-zomertijd-zou-nederland-de-verkeerde-kant-op-schuiven.html>

Meijer, J., & Foster, R. (2018). Permanente zomertijd is vier maanden jetlag. Geraadpleegd 27 november 2018, van <https://www.nrc.nl/nieuws/2018/10/26/permanente-zomertijd-is-vier-maanden-jetlag-a2752913>

Peeperkorn, M. (2018, september 30). Waarom de EU zich verzet tegen Junckers beoogde afschaffing van winter- en zomertijd. Geraadpleegd 27 november 2018, van <https://www.volkskrant.nl/gsb525959b>

Santen, van, H. (z.d.). Libelle Legt Uit: waarom hebben we een zomer- en wintertijd? (2017, maart 22). Geraadpleegd 27 november 2018, van <https://www.libelle.nl/mensen/libelle-legt-uit-wintertijd/>

Visser, Y. (z.d.), Zomertijd en wintertijd, waarom en sinds wanneer? (2018, oktober 8). Geraadpleegd 27 november 2018, van <https://historiek.net/zomertijd-waarom-en-sinds-wanneer/6085/>

Waarom wordt de klok 2 keer per jaar verzet? Rijksoverheid, Ministerie van Buitenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, (2018, oktober 26). - Rijksoverheid.nl. Geraadpleegd 27 november 2018, van [onderwerpen/zomertijd-wintertijd/vraag-en-antwoord/klok-verzetten-nederland](https://rijksoverheid.nl/onderwerpen/zomertijd-wintertijd/vraag-en-antwoord/klok-verzetten-nederland)

Wat is beter, zomer- of wintertijd? (2018, oktober 10). Geraadpleegd 28 november 2018, van <https://www.rtlnieuws.nl/nieuws/laatste-videos-nieuws/video/4446351/wat-beter-zomer-wintertijd>

Zomertijd. (z.d.). In *Wikipedia*. Geraadpleegd 27 november 2018 van <https://nl.wikipedia.org/w/index.php?title=Zomertijd&oldid=52598965>

Waarom proportioneel universalisme in volksgezondheidsbeleid gewenst is.

Ben Wiersma

Het Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS) heeft in 2018 nieuwe akkoorden gepresenteerd tussen de rijksoverheid en de economische sectoren voor gezondheid, voeding en sport. Zowel het preventiebeleid als het sportbeleid, beide cruciaal voor de volksgezondheid, zijn aangevuld met een dergelijk akkoord. Het Nationaal Preventieakkoord negeert echter het advies van de Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid (WRR) om uitgebreid maatregelen te treffen voor laagopgeleiden. Ook het Nationaal Sportakkoord schort aan maatregelen voor laagopgeleiden, terwijl in het akkoord wel veel aandacht is voor het belang van inclusief sportbeleid waarvan ook gezinnen met een laag inkomen kunnen profiteren (Ministerie van VWS, 2018a).

De WRR toont aan dat de preventiebeleid het meest effect zal hebben als het ministerie specifieke maatregelen treft voor laagopgeleiden (2018a). Ik ben van mening dat de overheid daarnaast binnen het sportbeleid specifieke maatregelen moet treffen voor laagopgeleiden. In dit essay betoog ik waarom preventiebeleid en sportbeleid beide een positiever effect zullen hebben op de volksgezondheid als het wetenschappelijke advies wordt opgevolgd.

Overgewicht en volksgezondheid

Een gezond eet- en beweegpatroon voorkomt overgewicht, maar helaas is een gezonde leefstijl voor laagopgeleide Nederlanders niet mogelijk of lastig om te verwerven. Ook het behouden van een gezonde leefstijl kan op de proef worden gesteld. Naast individuele eigenschappen kunnen maatschappelijke factoren de oorzaak zijn van een slecht eet- en beweegpatroon (Kenniscentrum Suiker, z.d.). 21,5% van de laagopgeleiden heeft ernstig overgewicht, ten opzichte van 8,6% van de hoogopgeleiden (CBS, 31 mei 2018).

De WRR laat zien dat de regering de afgelopen 35 jaar er niet in is geslaagd om de gezondheidsverschillen tussen hoog- en laagopgeleiden te verkleinen, ondanks intensieve aandacht voor deze verschillen (2018a). De maatregelen waren al die tijd universeel van aard, waardoor het beleid minder effectief blijkt voor de gezondheid van laagopgeleiden dan die van hoogopgeleiden. Ook nu nog is er sprake van een Matteüeffect. De WRR pleit voor extra aandacht voor laagopgeleiden vanwege het wetenschappelijk berekende effect ervan.

Volksgezondheidsbeleid is van groot belang omdat een goede gezondheid mensen in staat stelt om zich te ontplooiën en financieel staande te houden. Om een goede gezondheid te bereiken zet de rijksoverheid onder meer in op preventie en facilitering (Rijksoverheid, z.d.). Preventie is

belangrijk voor het ontmoedigen van ongezonde eet- en beweegpatronen en het reguleren van de productie van schadelijke levensmiddelen. Facilitering van sport en beweging is gericht op het mogelijk maken van een gezonde leefstijl. Hoewel Nederlanders in het algemeen steeds langer en vitaler leven, is de relatieve gezondheid erg belangrijk voor de gezondheidszorg in Nederland. Omdat laagopgeleiden minder gezond zijn, valt hun relatief lage inkomen sneller weg vanwege ziekte. Dit gezondheidsprobleem is zodoende een grote uitgavenpost voor de rijksoverheid.

De gezondheidsachterstand van laagopgeleiden wordt erkend in zowel in het Nationaal Preventieakkoord als het Nationaal Sportakkoord. Zo is er in het Nationaal Sportakkoord veel aandacht voor inclusief sportbeleid. Het probleem hierbij is dat vooral mensen met een laag inkomen (vooral laagopgeleiden) niet voldoen aan de beweegrichtlijn (Ministerie van VWS, 2018a, p. 11). Ook het Nationaal Preventieakkoord is bedoeld als antwoord op een soortgelijk probleem: een groot en toenemend gezondheidsverschil tussen hoog- en laagopgeleiden wat betreft overgewicht en een ongezond eet- en beweegpatroon (Ministerie van VWS, 2018b, p. 4).

Voor zowel het preventiebeleid als het sportbeleid is in 2018 in het convenant (het 'akkoord') besloten wat de overheid en de sectoren gaan doen. Relevante partijen in de economische sectoren van gezondheid, voeding en sport zijn betrokken. Zo bevat het Nationaal Sportakkoord bijvoorbeeld de afspraak dat de sportverenigingen en sportaanbieders in Nederland zelf de verantwoordelijkheid nemen om sport en bewegen inclusiever te maken (Ministerie van VWS, 2018a). Op zijn beurt bevat het Nationaal Preventieakkoord de afspraak dat de levensmiddelenindustrie zelf de verantwoordelijkheid neemt om overgewicht en ongezonde eetpatronen tegen te gaan (Ministerie van VWS, 2018b).

De voorkeur voor dit soort convenanten boven restrictief of regulerend beleid is begrijpelijk. Grote sectoren in de Nederlandse economie worden zodoende in hun kracht gelaten door hen de verantwoordelijkheid te geven het probleem op te lossen. Ook kan het beleid van het ministerie rekenen op een groot draagvlak, bestaande uit de belangrijkste organisaties en bonden uit de sportsector en levensmiddelensector. Ik vind echter dat het poldermodel verhindert dat de overheid effectieve overheidsmaatregelen treft, zoals wetgeving en financieel-economische maatregelen, om deze gezondheidsachterstand aan te pakken.

Waarom moet het preventiebeleid veranderen?

Een groot bezwaar tegen het huidige beleid wordt gemaakt door het Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu (RIVM) dat het geheel aan plannen doorrekende. Het RIVM stelt dat de doelen niet gehaald zullen worden (2018). Mijn conclusie is dat het ministerie het verzaakt om extra maatregelen te ontwerpen voor laagopgeleiden en daarentegen kiest voor universele maatregelen.

Deze keuze past in een trend waarin de overheid liberale opvattingen heeft over het ingrijpen in het leven van Nederlanders. De bedoeling is om ieders gezondheid te verbeteren, terwijl een groot gezondheidspotentieel van laagopgeleiden onbenut blijft.

Preventie van overgewicht en ongezonde eet- en beweegpatronen wordt effectiever als er specifieke maatregelen ontworpen worden voor laagopgeleiden. Het gewenste effect in deze is gebaseerd op de keuze van de WRR voor proportioneel universalisme (WRR, 2018a, p. 18). De gezondheidsachterstand is dusdanig groot dat het realiseren van de potentiële gezondheid van deze groep een groot effect heeft op de gehele volksgezondheid. Deze verbetering blijkt echter niet mogelijk met universeel beleid dat voor alle Nederlanders even toegankelijk is, omdat laagopgeleiden door woon- en werkomstandigheden, stressvolle omstandigheden en armoede minder profiteren van universeel beleid. Extra aandacht voor laagopgeleiden betekent volgens de WRR dat de regering de preventiemaatregelen verbindt aan de maatschappelijke factoren die het effect op laagopgeleiden tot nu toe beletten.

Daarnaast stelt de WRR dat prijsprikkels en accijnzen meer effect hebben op het gedrag van laagopgeleiden dan op het gedrag van hoogopgeleiden. Daaruit vloeit voort dat maatregelen zoals een suikertaks of leefstijlinterventies een sterk effect hebben op de eet- en beweegpatronen van laagopgeleiden. Dit gegeven biedt de mogelijkheid om het gezondheidspotentieel van laagopgeleiden te verbeteren.

Echter, in het Nationaal Preventieakkoord is er geen specifieke aandacht voor de laagopgeleiden. Tijdens de presentatie van het advies van de WRR rechtvaardigt de staatssecretaris de keuze voor universeel beleid met de verwachting dat laagopgeleiden het meest zullen profiteren van nieuwe maatregelen (WRR, 12 september 2018b, minuut 32:00). Deze verwachting van het ministerie gaat ook op voor een van de grootste veranderingen in het beleid, namelijk het opnemen van de vergoeding van de Gecombineerde Leefstijlinterventie in de basisverzekering, die gedurende twee jaar mensen met risicovol overgewicht begeleidt bij het verbeteren van de leefstijl. Maar ook deze maatregel is universeel en doet daarmee geen aan de aanbeveling van de WRR om maatregelen te richten op laagopgeleiden. Sterker nog, waarschijnlijk zullen wederom hoger opgeleiden meer profiteren van deze zorg, omdat voor laagopgeleiden het verplicht eigen risico een te grote drempel is.

Waarom moet het sportbeleid veranderen?

De inzet van het Nationaal Sportakkoord op inclusief sportbeleid is sterk georiënteerd op sportverenigingen die subsidie ontvangen en onder toezicht staan van sportbonden. Hoewel deze 'sportinfrastructuur' een groot bereik heeft, profiteren laagopgeleiden minder van de faciliteiten. Het

Nationaal Sportakkoord besluit dat de sportbonden en -verenigingen zelf de verantwoordelijkheid nemen voor dit grote probleem voor de volksgezondheid. Echter, sportverenigingen zijn gebaseerd op vrijwilligerswerk waardoor deze plannen moeilijk uitvoerbaar zijn. Skille (2009) toont aan dat de implementatie van overheidsbeleid via de structuur van sportverenigingen ertoe leidt dat de regering er nooit zeker van kan zijn dat sport meer inclusief wordt, omdat de cultuur van verenigingen niet gemakkelijk verandert en vrijwilligers geen professionals zijn die zich in dienst stellen van overheidsdoelstellingen.

De sportsector bestaat naast verenigingen uit vele commerciële sportaanbieders. Implementatie door commerciële sportaanbieders creëert 'marktfalen', omdat het voor individuele aanbieders niet voordelig is om meer maatregelen te treffen voor inclusief sportaanbod dan andere aanbieders. Laagopgeleiden zijn niet een verdienmodel, waardoor commercieel sportaanbod geen rekening houdt met hun specifieke maatschappelijke factoren, zoals bijvoorbeeld een laag besteedbaar inkomen om een sportabonnement mee te betalen. Voor het aanbieden van deze specifieke sportfaciliteiten in de vrije markt is regulering door de overheid is benodigd.

Sterker nog, de bestaande sportinfrastructuur is wellicht niet toekomstbestendig. De trend is dat hardlopers vaker buiten georganiseerd verband sporten (Hover, Van der Werff en Breedveld, 2015). Georganiseerde sportverbanden, zoals verenigingen, vragen om deelname van leden op vaste tijden in de week. Uit het Nationaal Sportonderzoek door het Mulier Instituut uit 2017 blijkt dat 53 procent van de zelfstandige hardlopers geeft aan gemotiveerd te zijn omdat zij zelf het tijdstip willen kiezen (Van Eck & Davids, 2018). Uit dat onderzoek blijkt volgens Van Eck en Davids ook dat maar liefst 2 op de 3 Nederlanders voldoende gezond sporten door individueel in de openbare ruimte sportieve activiteiten te ondernemen. Deze ontwikkeling is in mijn ogen een extra argument dat het niet effectief is om de verantwoordelijkheid bij de sportbonden en -verenigingen te leggen, waar minder dan 1 op de 3 Nederlanders lid is (NOC*NSF, z.d.).

Maar ook Van Eck en Davids tonen aan dat vooral laagopgeleiden niet tot de groep behoren die zelfstandig in de openbare ruimte voldoende gezond sporten en bewegen. Daarmee biedt individueel sporten geen alternatieve oplossing die weinig overheidsbeleid vereist. Het is daarom van groot belang dat het sportbeleid zich aanpast op de veranderende voorkeuren van Nederlanders met specifieke aandacht voor de mensen met de grootste gezondheidsachterstand.

Wat is mijn voorstel voor een oplossing?

Het is effectief om door middel van uitgebreide en samenhangende maatregelen de leefstijl van laagopgeleiden te sturen. Hiervoor zijn hardere maatregelen nodig dan convenanten met de sectoren. Daarom moet de overheid durven sturen met regulering en financieel-economische maatregelen.

Hiertoe zou het Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport gebruik moeten maken van de unieke machtspositie van de rijksoverheid. De overheid is bijvoorbeeld in staat de levensmiddelenindustrie via prijsprikkels en accijnzen op suikerhoudende producten te sturen in de richting van een gezonder aanbod. Het aanbod kan ook gereguleerd worden door regulering en wetgeving waardoor de bevolking direct verlost is van ongewenste productie. Ook in het sportbeleid heeft de overheid een unieke machtspositie. Sportbeleid is niet inclusief omdat er voor lastig bereikbare groepen geen aantrekkelijk privaat verdienmodel is. De overheid kan op laagopgeleide bevolking afgestemde sportfaciliteiten subsidiëren, vergoeden in de basisverzekering of opleggen aan organisaties als publieke taak.

Sportfacilitering kan volgens mij een goede aanvulling bieden op het preventiebeleid als de bestuurlijke top van het ministerie de aanbeveling van de WRR opvolgt. Hiertoe dient het ministerie over te schakelen op proportioneel universeel beleid (2018, p. 18). In zowel het preventiebeleid als het sportbeleid is sprake van een Matteüeffect, waardoor huidig beleid tekortschiet voor laagopgeleiden. Beide beleidsterreinen zouden verbonden moeten worden aan sociale maatregelen. Daartoe moet facilitering van sport en beweging aansluiten op de omstandigheden van mensen met een laag inkomen, waardoor deze bevolkingsgroep beter de mogelijkheid heeft om te profiteren van preventiebeleid en sportbeleid. Het is daarbij voordelig om zoveel mogelijk dezelfde maatregelen te treffen voor de maatschappelijke factoren van laagopgeleiden, zoals hun woon- en werkomstandigheden, stressvolle omstandigheden en armoede. De coherentie van gezondheidsbeleid is op deze manier verbeterd, waardoor de maatregelen elkaar versterken.

Conclusie

Het Nationaal Preventieakkoord en het Nationaal Sportakkoord zijn ontstaan uit de wens van de coalitie om een breed draagvlak in de maatschappij te creëren. Ook het behoud van economische bedrijvigheid en de positie van betrokken partijen spelen een invloedrijke rol. De maatregelen die zijn aangekondigd zullen echter niet effectief zijn, zo stelt het Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu. Proportioneel universalisme, zoals geadviseerd door de Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid, zal meer effect hebben op de volksgezondheid, doordat het gezondheidspotentieel van laagopgeleiden met specifiek op hen afgestemde maatregelen benut wordt.

De Rijksoverheid heeft een unieke macht om maatregelen in te voeren die de volksgezondheid verbeteren en toekomstige zorgkosten voor de maatschappij voorkomen. Mijn conclusie is dat in dit geval regulering gewenst is en eenzijdig ingrijpen in het leven van de burger gerechtvaardigd. Regulering en sturing blijken de meest effectieve middelen voor het realiseren van effectief preventiebeleid en ik betoog dat dit ook geldt voor het realiseren van inclusief sportbeleid. Daarmee

kunnen beide beleidsterreinen worden gericht op dezelfde groep laagopgeleiden, waardoor volksgezondheidsbeleid tegelijkertijd coherent en effectief is.

Literatuurlijst

Centraal Bureau voor de Statistiek. (2018, 31 mei). Leefstijl en preventie; geslacht, leeftijd, persoonskenmerken. Geraadpleegd 1 februari 2019, van <https://opendata.cbs.nl/statline/#/CBS/nl/dataset/83385NED/table?dl=18DF1>

Hover, P., Van der Werff, H. & Breedveld, K. (2015). The Netherlands: rising participation rates, shifting segments. In Scheerder, J., & Breedveld, K. (Red.), *Running across europe: The rise and size of one of the largest sport markets* (pp. 187-207). New York: Palgrave Macmillan.

Kenniscentrum Suiker en Voeding. (z.d.). Position paper suiker en overgewicht. Geraadpleegd 1 december 2018, van https://www.kenniscentrumsuiker.nl/images/downloads/thema-overgewicht/Position_paper_Suiker_en_overgewicht-RGB-241117-DEF-HR-ONLINE.pdf

Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport. (2018a). Nationaal Sportakkoord: Sport verenigt Nederland. Geraadpleegd 23 november 2018, van <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/convenanten/2018/06/26/nationaal-sportakkoord-sport-verenigt-nederland>

Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport. (2018b). Nationaal Preventieakkoord. Geraadpleegd 25 november 2018, van <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/convenanten/2018/11/23/nationaal-preventieakkoord>

NOC*NSF. (z.d.). Ledentallen. Geraadpleegd 1 februari 2019, van <https://www.nocnsf.nl/ledentallen>

Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu. (2018). Quickscan mogelijke impact Nationaal Preventieakkoord.

Rijksoverheid. (z.d.) Ministerie van volksgezondheid, welzijn en sport. Geraadpleegd 1 december 2018, van <https://www.rijksoverheid.nl/ministeries/ministerie-van-volksgezondheid-welzijn-en-sport>

Skille, E. (2009). State sport policy and voluntary sport clubs: The case of the Norwegian sports city program as social policy. *European Sport Management Quarterly*, 9(1), 63-79.
[doi:10.1080/09581591003747413](https://doi.org/10.1080/09581591003747413)

Van Eck, M. & Davids, A. (2018). Sport en bewegen in de openbare ruimte (2018). Het gebruik van de openbare ruimte voor beweegactiviteiten. Geraadpleegd op 6 december 2018, van https://www.kenniscentrumsport.nl/publicatie/?sport-en-bewegen-in-de-openbare-ruimte&kb_id=23850

Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid. (2018a). Van verschil naar potentieel. Een realistisch perspectief op de sociaaleconomische gezondheidsverschillen. Geraadpleegd 5 december 2018, van <https://www.wrr.nl/publicaties/policy-briefs/2018/08/27/van-verschil-naar-potentieel.-een-realistisch-perspectief-op-de-sociaaleconomische-gezondheidsverschillen>

Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid. (2018b, 12 september). WRR Presentatie Policy Brief Van verschil naar potentieel [Videobestand]. Geraadpleegd 4 december 2018, van https://www.youtube.com/watch?v=11jY_KTV5dM

Hoe series als The Dragon Prince bijdragen aan een ideale wereld

Gijsje Maas

Afgelopen september werd op Netflix de kinderserie The Dragon Prince uitgebracht. Al maanden werd er vol verwachting naar de serie uitgekeken en ook ik was erg benieuwd. Toen ik eenmaal was begonnen met kijken kon ik mijn geluk niet op bij het zien van het karakter Amaya. Amaya is de tante van de hoofdpersonen, vervult een hoge positie als legerofficier en komt altijd op voor de belangen van het volk. Ook is ze doof. Op verschillende momenten in het programma communiceert Amaya met haar tolk in gebarentaal. Dit wordt niet ondertiteld en zorgt er dus voor dat alleen kinderen die zelf ook gebarentaal spreken begrijpen wat er wordt gezegd. Hierdoor ontstaat er een unieke situatie waarin dove kinderen een voorsprong hebben op horende kinderen bij het kijken van televisie. Het is niet de eerste keer dat de makers van The Dragon Prince tonen dat ze goed om weten te gaan met inclusiviteit. Een van de populairste karakters uit een andere serie van hun hand. Avatar: the last airbender, was de stoere earthbender Toph. Toph was blind maar kon zich ondanks (of juist dóór) haar beperking goed staande houden in een wereld vol kwade krachten en sterke tegenstanders.

De aanwezigheid van karakters met beperkingen is echter eerder de uitzondering dan de regel in kindertelevisie. De meeste programma's voor kinderen hebben geen enkel personage met een beperking (Smedly, 2015). Ook op het gebied van ras, gender, leeftijd, familiestructuur en seksualiteit is er weinig variatie te zien in kinderprogramma's. Over het algemeen domineert het beeld van vooral witte, mannelijke, jonge, heterosexuele personages uit families met twee ouders (Tanner, Haddock, Zimmerman & Lund, 2003). Daarbij is er veel sprake van stereotypering in kinderprogramma's. Zo zijn oudere karakters vaak slecht, vallen vrouwelijke karakters vaak in de armen van een man die hun problemen oplost en worden vaders opgehemeld terwijl moeders juist gemarginaliseerd worden (Robinson, Callister, Magoffin & Moore, 2007). Ook wordt er vaak gebruik gemaakt van het what-is-beautiful-is-good stereotype, dat laat zien dat knappe karakters ook meer positieve eigenschappen hebben terwijl lelijke karakters juist negatief afgebeeld worden (Bazzini, Curtin, Josling, Regan & Martz, 2010).

Representatie is onder te verdelen in twee dimensies; namelijk recognition en respect. Recognition verwijst naar de hoeveelheid waarin bepaalde groepen getoond worden in de media. Hierbij wordt de vraag gesteld of dit in verhouding staat tot de werkelijke aantallen. Wanneer bijvoorbeeld twintig procent van de inwoners een donkere huidskleur heeft, maar slechts vijf procent van de mensen op televisie aan die huidskleur voldoet, is er sprake van een slechte recognition. Wanneer er gesproken wordt over de manier waarop een bepaalde groep gerepresenteerd wordt, heb

je het over respect. Hierbij wordt gekeken naar de diversiteit aan rollen en karaktereigenschappen die toegekend wordt aan een bepaalde groep en welke boodschap er over die groep wordt gecommuniceerd. Denk bijvoorbeeld aan de mate waarin een bepaalde groep als crimineel wordt neergezet, of in hoeverre stereotype man-vrouw rollen nageleefd worden op TV.

Het is van belang dat op zowel het vlak van recognition als het vlak van respect er een grote diversiteit bestaat. Vooral programma's die gericht zijn op kinderen moeten ervoor zorgen dat hun kijkers een inclusief beeld van de maatschappij te zien krijgen. De afwezigheid van diversiteit in karakters en hun eigenschappen in kinderprogramma's is namelijk niet alleen kwalijk, maar kan ook schadelijk voor kinderen zijn. Daarom vind ik dat kinderprogramma's meer diversiteit moeten tonen.

Kinderprogramma's als spiegel

Kinderen zijn constant bezig met het vormen van hun identiteit. Dit gebeurt op verschillende manieren. Kinderen doorlopen een proces waarin ze uitvinden wie ze zijn tussen anderen en ten opzichte van anderen (Mead, 1932). Hierbij is het belangrijk dat kinderen bevestiging krijgen van de identiteit waarmee ze zich verbonden voelen. Deze bevestiging kan onder andere voortkomen uit sociale interacties met ouders, vrienden of leraren. Wanneer kinderen bijvoorbeeld bezig zijn met het ontdekken van hun gender, is er vaak sprake van bevestiging van de genderidentiteit. Dit gebeurt onder andere door middel van het goedkeuren van bepaalde kleding, type speelgoed en activiteiten, terwijl andere kledingstukken, speelgoed en activiteiten juist afgekeurd worden. Hierdoor leert een kind welke objecten, en dus eigenschappen, horen bij zijn/haar toegewezen gender.

Net als ouders, vrienden en leraren, kunnen ook de media de identiteit van een kind versterken. Ze spelen namelijk een belangrijke rol bij de internalisatie van de normen en waarden van de samenleving, de vorming van een wereldbeeld en de ontwikkeling van een coherent zelfbeeld (Maccoby, 1992). Daarbij zijn de media alom vertegenwoordigd en is er dus sprake van een constante consumptie. Kinderen kunnen zichzelf wel of niet weerspiegeld zien in de media, afhankelijk van de mate van recognition die de groep waarmee het kind zich identificeert geniet. Het belang van het zelf, en dus de eigenwaarde van een kind, hangt samen met de mate waarin een kind zichzelf gerepresenteerd ziet in de media. Het is dus cruciaal dat de media, en vooral kinderprogramma's, een grote variatie vertonen in karakters. Op deze manier worden er zo weinig mogelijk kinderen buitengesloten en voelen minder kinderen zich dus minderwaardig. Met dezelfde denkwijze is ook de manier waarop karakters gerepresenteerd worden belangrijk. Wanneer kinderen zichzelf herkennen in idolen draagt dit bij aan het zelfvertrouwen. Dit laat immers zien dat mensen die op hen lijken

hun doelen kunnen bereiken. Kinderen die behoren tot een groep die vaak negatief stereotyperend neergezet worden hebben juist de neiging om te geloven dat ook zij op die manier zullen eindigen.

Leren van de televisie

Behalve kinderen uit minderheidsgroepen die op zoek zijn naar positieve rolmodellen, kijken er natuurlijk ook allerlei andere kinderen naar kindertelevisie. De meeste kinderen in Nederland hebben geen migratieachtergrond, hebben geen beperking en zijn heteroseksueel (CBS, 2017). Ook deze kinderen leren van wat ze op televisie zien. Kinderen kunnen namelijk bepaald gedrag aanleren doordat ze anderen dit gedrag uit zien voeren (Bandura, 1961). Dit heet social learning. Uit een inmiddels iconisch experiment uit de jaren zestig van Bandura bleek dat kinderen de neiging hebben om gewelddadig gedrag op televisie na te doen (Bandura, Ross & Ross, 1961). Hierbij speelt de mate waarin het vertoonde gedrag op tv beloond of gestraft wordt ook een grote rol (Bandura, 1965).

Kinderprogramma's die gebruik maken van stereotypering spelen een enorme rol in het aanleren van gedrag bij kinderen. Neem het voorbeeld van genderstereotypering. Televisieprogramma's kunnen hier gebruik van maken door bijvoorbeeld de meisjes zorgzaam, lief en op uiterlijk gericht te presenteren terwijl de jongens juist stoer, bazig en competitief zijn. Wanneer kinderen blootgesteld worden aan media waarin personages keer op keer genderstereotyperend gedrag vertonen leidt dit tot een hogere waardering van dat gedrag (Bandura, 1965). Uit onderzoek blijkt dat meisjes die meer Disneyfilms kijken meer genderstereotyperend gedrag vertonen en een meer traditioneel beeld van genderrollen hebben (England, Descartes & Collier-Meek, 2011; Coyne, Linder, Rasmussen, Nelson & Birkbeck, 2016).

Om te voorkomen dat kinderen hun gedrag baseren op het traditionele hokjesdenken, is het van belang dat de media allerlei verschillende gedragsvormen tonen bij verschillende mensen. Op deze manier leren kinderen dat er niet slechts één manier is waarop ze zich horen te gedragen, enkel op basis van de chromosomen die ze hebben of de kleur van hun huid. Meer diversiteit op televisie zorgt er op deze manier dus voor dat kinderen vrij zijn om te zijn wie ze willen zijn.

Ideale wereld door middel van de TV

Critici zullen protesteren over doorgesloten politieke correctheid en overdreven angsten om mensen te kwetsen. Per slot van rekening; is het nu echt nodig om iedereen zichzelf betrokken te laten voelen? En daarbij, is het überhaupt de taak van kinderprogramma's om een perfecte wereld te tonen? Dit beperkt in bepaalde mate altijd de creatieve vrijheid van de schrijvers en komt de kwaliteit van een programma hierdoor niet ten goede.

Hoewel het misschien niet de primaire taak van kindertelevisie is om een perfecte wereld te tonen is het wel van belang dat makers van kinderprogramma's inzien welke verantwoordelijkheid ze dragen. Kinderprogramma's kunnen namelijk wel degelijk bijdragen aan het creëren van een meer perfecte wereld. Kinderen zijn een erg bijzondere doelgroep. Ze zijn gevoeliger voor beïnvloeding (Ross, Campbell, Wright, Huston, Rice & Turk, 1984), hebben sneller last van angst (Buijzen, van der Molen & Sondij, 2007) en hebben meer uitleg nodig om nieuwe informatie te begrijpen (Case, 1985). Het spreekt dus ook voor zich dat de regels rondom deze doelgroep anders zijn dan de regels rondom "normale", volwassen doelgroepen. Tevens valt het met die creatieve vrijheidsbeperking naar mijn idee ook mee. Karakters kunnen allerlei eigenschappen meekrijgen die de essentie van het programma niet hoeven te veranderen, en de verhaallijn juist kunnen verrijken.

Spiegel van de maatschappij

Culturele uitingen zoals kinderprogramma's zeggen veel over de cultuur waarin die media-uitingen geproduceerd worden. De media kunnen gezien worden als een spiegel van de maatschappij. Deze spiegel toont wat een bepaalde samenleving belangrijk of normaal vindt en welke normen en waarden ze aanhangt (Carey, 1992). Dit is voor leden uit die samenleving niet altijd even duidelijk. Zo valt het een westerse televisiekijker amper op dat de meeste aanvragen op televisie door mannen gedaan worden, omdat dit onderdeel van de westerse cultuur is. De eigen cultuur is vaak onzichtbaar en vanzelfsprekend.

Van belang is dat de uitingen van cultuur in de media niet alleen beïnvloed worden dóór de maatschappij waarin ze geproduceerd worden, maar deze maatschappij zelf óók beïnvloeden (Carey, 1992). Wanneer bepaalde ideeën keer op keer gepresenteerd worden in de media, beïnvloedt dit het beeld van de werkelijkheid van consumenten. Wanneer deze TV werkelijkheid structureel niet overeenkomt met de echte werkelijkheid, doordat bepaalde groepen bijvoorbeeld nooit in beeld gebracht worden, is er sprake van symbolische annihilatie. Dit kan ertoe leiden dat ook de ideeën van mensen over verschillende groepen meer gebaseerd zijn op de onjuiste TV werkelijkheid, dan de echte werkelijkheid. Denk hierbij aan kinderen die geloven dat er geen vrouwelijke piloten, of Marokkaanse artsen bestaan, omdat dit nooit op TV te zien is.

Daarbij zijn er altijd bepaalde groepen waarmee veel kinderen in hun dagelijks leven niet in aanraking komen. Je kan je voorstellen dat kinderen uit kleine dorpen op het platteland weinig in contact komen met mensen met een migratieachtergrond. Wanneer deze groepen dan wel in de media te zien zijn kan dit eraan bijdragen dat kinderen mensen die anders zijn dan zij toch leren kennen. Ze leren dat die mensen ook onderdeel zijn van onze maatschappij.

Het is hierbij dan ook cruciaal dat de manier waarop die groepen gerepresenteerd worden in de media niet stereotyperend, of negatief is. Dit zou er immers voor kunnen zorgen dat kinderen die ideeën overnemen, zeker omdat dat de enige manier is waarop ze die groepen hebben gezien. Kortom, er moet zowel sprake zijn van een goede mate van respect als van genoeg recognition.

Nog honderden andere Amaya's

Het blijft natuurlijk altijd een kip-ei verhaal. De media veroorzaken cultuur, en de cultuur veroorzaakt de beelden die in de media te zien zijn. Daarom kan de verantwoordelijkheid om te zorgen dat kinderen tolerant, goed geïnformeerd en blij met zichzelf zijn ook niet enkel bij kinderprogramma's gelegd worden. Het is echter wel een geschikte plaats om een verandering in de cultuur teweeg te brengen. Als er op kindertelevisie een gevarieerder beeld van mensen met beperkingen, de LGBTQ+ gemeenschap, familiesamenstellingen, achtergronden en leeftijden getoond wordt, verandert het idee dat jonge kijkers hebben over al die groepen ook.

Daarbij zorgt het gevarieerde beeld ervoor dat kinderen die zichzelf normaal niet vaak herkennen in de media, dit nu wel doen. Ik kan enkel lachen van blijdschap als ik denk aan alle dove kinderen die voor het eerst The Dragon Prince keken. Het moet geweldig zijn om te merken dat juist door je beperking, jij een van de weinige kijkers bent die volledig begrijpt wat er gezegd wordt omdat delen enkel in gebarentaal gesproken worden. Daarbij is Amaya een prachtig rolmodel voor alle kinderen, ongeacht beperkingen. Ik hoop dat the Dragon Prince een voorbeeld is voor nog veel meer kinderprogramma's, zodat zoveel mogelijk kinderen zichzelf herkennen op TV en kinderen leren dat alles mogelijk is, ongeacht je afkomst, beperkingen of geslacht.

Literatuurlijst

Bandura, A. (1965). Influence of models' reinforcement contingencies on the acquisition of imitative responses. *Journal of personality and social psychology*, 1(6), 589.

Bandura, A., Ross, D., & Ross, S. A. (1961). Transmission of aggression through imitation of aggressive models. *The Journal of Abnormal and Social Psychology*, 63(3), 575.

Bazzini, D., Curtin, L., Josling, S., Regan, S. & Martz, D. (2010). Do animated Disney characters portray and promote the beauty-goodness stereotype? *Journal of Applied Social Psychology*, 40, 2687-2709. doi: 10.1111/j.1559- 1816.2010.00676.x

- Buijzen, M., Walma van der Molen, J. H., & Sondij, P. (2007). Parental mediation of children's emotional responses to a violent news event. *Communication Research*, 34(2), 212-230.
- Carey, J. (1992). *Communication as culture: Essays on media and society*. London: Routledge.
- Case, R. (1985). Intellectual development ' : From birth to adulthood (Developmental Psychology Series). New York: Academic Press.
- CBS. (2018, 5 juni). *Geboorte; kerncijfers*. Geraadpleegd van <http://statline.cbs.nl/Statweb/publication/?DM=SLNL&PA=37422ned&D1=0-31,41-43,46-47,52&D2=0,10,20,30,40,50,60-67&VW=T>
- Coyne, S. M., Linder, J. R., Rasmussen, E. E., Nelson, D. A., & Birkbeck, V. (2016). Pretty as a princess: Longitudinal effects of engagement with Disney Princesses on gender stereotypes, body image, and prosocial behavior in children. *Child Development*, 87, 1909-1925. doi: 10.1111/cdev.12569
- England, D. E., Descartes, L. & Collier-Meek, M. A. (2011). Gender role portrayal and the Disney princesses. *Sex Roles*, 64, 555–567. doi: 10.1007/s11199-011-9930-7
- Maccoby, E. E. (1992). The role of parents in the socialization of children: An historical overview. *Developmental psychology*, 28(6), 1006.
- Robinson, T., Callister, M., Magoffin, D. & Moore, J. (2007). The portrayal of older characters in Disney animated films. *Journal of Aging Studies*, 21, 203–213. doi: 10.1016/j.jaging.2006.10.001
- Ross, R. P., Campbell, T., Wright, J. C., Huston, A. C., Rice, M. L., & Turk, P. (1984). When celebrities talk, children listen: An experimental analysis of children's responses to TV ads with celebrity endorsement. *Journal of Applied Developmental Psychology*, 5(3), 185-202.
- Smedley, T. (2015, 28 juli). Children's TV pretends disability doesn't exist. *The Guardian*. Opgevraagd van <https://www.theguardian.com/sustainable-business/2015/jul/28/childrens-tv-representation-disability-nickelodoen-disney-bbc>

Tanner, L. R., Haddock, S. A., Zimmerman, T. S. & Lund, L. K. (2003). Images of couples and families in Disney feature-length animated films. *The American Journal of Family Therapy*, 31, 355-373. doi: 10.1080/01926180390223987

Drug prohibition causes more problems than it solves

Lina Komarek

In 2011, The Global Commission on Drug Policy declared, “the global war on drugs has failed, with devastating consequences for individuals and societies around the world.” The war on drugs refers to the current approach to the drug problem, which is prohibition. The Single Convention on Narcotic Drugs was signed in 1961 by 186 parties from all around the world. Following this convention, all nations included started to criminalize and prosecute drug users, distributors and drug labs. The original idea of prohibition was to protect people from dangerous substances and harm, with the definition of an illegal drug according to the Business Dictionary (2012) being as follows: “A drug whose production or use is prohibited or strictly controlled via prescription”. In the following, I will use the term drug whenever I refer to a substance, which has influences on the body, whether it is considered legal or illegal.

Prohibition was introduced more than 50 years ago, while little was known about the actual effects of the drugs and the harm they can pose for a user. The prohibition apparently has not stopped people from using drugs in the last 20 years. The rate of drug usage compared between 1998 and 2008 shows an overall increase. The increase varies among different drugs, for example, cannabis rose 8% while cocaine climbed about 27% and opioids even 34% (Open Society Foundations, 2011). Not only is the effect of prohibition questionable, but it also criminalizes users, opens up opportunities for black markets and results in violence associated with drug trafficking. The numbers are clearly pointing out that there is a need for change. I will argue in this essay that legalizing all drugs and controlling the market via governmental institutions will solve various current problems. The topic is relevant for society and has many viewpoints to consider, which will be discussed in the following sections.

The current drug usage among European nations is quite shocking. In the last year alone, 24 Million Europeans between the age of 15-64 years old consumed cannabis. Other substances are consumed by the following number of users within the same age group: Cocaine 3.5 million, MDMA 2.6 million, amphetamines 1.7 million, Opioids 1.3 million European Monitoring Centre for Drugs and Drug Addiction [EMCDD], 2018). Cannabis is the most used drug across all European countries, but the prevalence varies. For example, in Turkey 0.4% of the young adults (15-34 years old) smoke cannabis which is low in comparison with other nations like Italy (20.7%) or France (21.5%). In the Netherlands, the only country in Europe where purchasing cannabis is legal, 15.7% of the young adults consume cannabis. Clearly, even though drugs are illegal in production and consumption, drug users are always

present in society. Prohibition does not protect people from dangerous substances, it raises more issues than it solves.

One of the problems that occur due to prohibition is that people who want to use a certain drug will start to reach out to people who are involved in the black market. The term black market is defined as “illegal trading of goods that are not allowed to be bought and sold (...)”. The demand for drugs is so high that a completely new network is created which crosses many borders and is worth billions of euros. For example, the estimated retail value of cocaine in 2016 was 5.7 billion euros and that of cannabis was even as high as 9.3 billion euros (EMCDDA, 2016). These estimates should be seen as a minimum, the dark figure is most likely much higher. The chain of drug trafficking starts with the production of the drug. The origin of cocaine can usually be traced back to South America, while cannabis is grown over the whole world, indoors and outdoors. These numbers again prove the ineffectiveness of drug prohibition and urge the need for change. Before going in to that, however, I will first discuss why and for whom the black market is problematic.

The harm of the black market is widespread and has huge consequences for the production countries as well as for the economy of the destination country. For example, the production of certain drugs involves harmful chemicals, which will be dumped into the environment. Not only does this affect the ecosystem, but it is also harmful to the farmers who are engaging in the process of drug production. Oftentimes, the farmers in the local surroundings have no other choice than to participate in this drug system. Besides the local damage, the legal economy is also affected by the drug trafficking. The money laundering and cash smuggling distorts the competition between high scale businesses. Along with the drugs, new smuggling ways for other illegal objects like weapons are created. One main advantage of legalization is therefore that the black market would dissolve and that the associated harms would decrease by bringing all drugs under governmental supervision and regulation. This could have advantages for the economy, the environment and the society in general.

Besides the overall consequences on society and economy, the individual harm should be considered as well. Imagine the following situation: On a Friday night you decide to buy a beer, you worked hard all week and want to relax while watching TV. The problem is that you do not know whether your beer contains the alcohol level of a usual beer or the amount of a whole bottle of vodka. The alcohol level is not detectable by taste but only by the reaction of your body. One of the main problem drug users face is the variety in the quality of the drug. Mixing cheaper substances into the drug maximizes profit but has dangerous consequences for the user. The alternating grade of the drug purity is a major risk for opioids and ecstasy users. In 2016, more than 9.000 Europeans lost their life

due to an overdose (EMCDDA, 2016). In addition to the associated risks of drug use, the varying quality of the drug endangers frequent users. The illegality also boosts the development of new synthetic drugs, which are not yet forbidden by law. These newly synthesized drugs are much more potent and pose a higher risk to the consumer. Controlling the drug production and implementing a regulated purity may prevent overdoses and reduce overall risk.

Not only is the harm reduction of the substance important but also the societal consequences of drug policies. The fact that usage of a certain substance is illegal, leads to the creation of a taboo. Less information is available about drug abuse and the opportunity to search for guidance, and help is not easily given. The help-seeking behavior among users of illegal substances is reduced in comparison to users of legal drugs such as alcohol (Benfer et al., 2018). Searching for help in an early stage of addiction provides much better outcomes. Early risks in alcohol dependence are better recognized and more explored than the risks of illegal substances. Breaking the taboo is the first step in implementing a better care for problematic drug usage in society.

An important example for breaking the taboo is the drug policy of Portugal. In 2001, this South European nation decided to change their drug policy drastically by decriminalizing all drugs. The drug user is not seen as a criminal but as a person who suffers from an addiction. The possession, acquisition and consumption of drugs for personal use is still punishable with fines, so it is not completely legalized. In fact, the standard procedure for the drug infringement involves presenting the person to a committee for addiction prevention. As a result, the overall usage of drugs has decreased (UK Home Office, 2014) and the number of HIV infections attributed to drug abuse have decreased drastically. On the other hand, the number of people seeking treatment increased (Hughes & Stevens, 2003). Thus, less people use drugs, and less people die because of drug usage, while more people seek help and support in fighting the addiction. This underlines what a great impact drug policy can have on usage and drug-related harms in society.. The initial claim that prohibition protects people from dangerous substances might be proven wrong by the outstanding results Portugal achieved in the last fifteen years.

The last point I want to make is the advantage of legalizing drugs for research purposes. Five percent of the European population suffers from Alzheimer's disease, which is a neurodegenerative disorder (Niu, Álvarez-Álvarez, Guillén-Grima & Aguinaga-Ontoso, 2017). The cause is still unknown and currently no treatment exists. Therapeutic benefits of drugs might include treatment and possible insight to Alzheimer and many other disorders. For example, the therapeutic potential of cannabis has been studied more and more in the last couple of years. The first results indicate that cannabis

could have useful effects for Parkinson, Alzheimer and Huntington's diseases (Baker, Pryce, Giovannoni & Thompson, 2003). Medical cannabis is already an option in treating chemotherapy-induced pain, nausea and vomiting in cancer patients (Abrams & Guzman, 2015). Besides that, it is also suggested that cannabis has beneficial effects on neuropathy and epilepsy. Other psychoactive drugs might also have therapeutic value and could help to understand the mechanism of brain disorders, but research with illegal drugs is made almost impossible by law. Therefore, prohibition does not only inhibit gaining new insight in neuroscience, but also prevents researchers from exploring possible therapeutical benefits, while many people are suffering from diseases with no treatment options.

People who are against the legalization might argue, out of fear, that everybody will become an addict and that there are good reasons why drugs are prohibited. If that would be the case, then why is the number of tobacco and alcohol dependence not 100% in Europe? From a psychological point of view, it is quite clear that other, more important factors than the legal status of a drug are associated with addiction. Addiction can be influenced by genetic predisposition and personality related factors such as risk-seeking behavior and certain stressors (Gleitman, 2011). As mentioned before, the example of Portugal does provide evidence that a more liberal drug policy does not amount to a drastic increase in substance use and dependence, but in fact the opposite is true (UK Home Office, 2014). One might argue that the classification of drugs was well-reasoned, but during that time only little was known about the substances. Neuroscientist as David Nutt argues that the classification of hard drugs vs. soft drugs is not reasonable at all (Gross, 2013). This classification does not represent the danger to the human body but rather reflects historical and political reasons. In fact, the decisions were made more than 50 years ago, even before the toxic properties could be tested with scientific methods. As an example, the toxic properties of alcohol are much higher than those of illegal substances like cannabis or MDMA (Lachenmeier & Rehm, 2015).

Another argument put forward against legalization is the fact that we do not know the exact risk associated with illegal drugs and therefore we cannot give them to the public. This argument, as most arguments for prohibition, is not based on scientific findings and recent developments. Many people do not even want to consider the legalization of drugs, out of fear or moral judgement.. The stereotype of the homeless drug addict is still present in the minds of people who are against legalization. To reconsider our current approach to drugs, honesty and openness is needed. Research is needed to assess the risks of drug use, which at the moment is hindered by law. While the western society clearly accepts alcohol due to cultural reasons, cannabis and other substances are tabooed. The working mechanisms of paracetamol, the most used pill in the world, are still not understood. In this case, it is accepted to take the drug without knowing its exact working. The current issues such as

the black market, the individual's health and the blocking of research have severe consequences and should not be neglected any longer.

To summarize, I argue that the current legislation with regard to illegal substances is no longer applicable in our modern society. The war against drugs has failed decades ago, but we still do not want to change our approach for cultural reasons. The original idea of prohibition was to protect the society from harm. The current situation shows that prohibition brings more harm to the economy, the ecosystem, the user and the progress of science. Our knowledge about the substances has changed and might even help us to solve global health problems. By opening the dialogue about substances and their effects, better prevention systems could be implemented. The drug policy should be based on scientific foundations and not on political or cultural aspects. Openness to change is key in this highly controversial topic, to make a safer society possible.

References

- Abrams, D. I., & Guzman, M. (2015). Cannabis in cancer care. *Clinical Pharmacology & Therapeutics*, 97(6), 575-586. Doi: 10.1002/cpt.108
- Baker, D., Pryce, G., Giovannoni, G., & Thompson, A. J. (2003). The therapeutic potential of cannabis. *The Lancet Neurology*, 2(5), 291-298. Doi: 10.1016/S1474-4422(03)003818
- Benfer, I., Zahnow, R., Barratt, M. J., Maier, L., Winstock, A., & Ferris, J. (2018). The impact of drug policy liberalisation on willingness to seek help for problem drug use: A comparison of 20 countries. *International Journal of Drug Policy*, 56, 162-175. Doi: 10.1016/j.drugpo.2018.03.032
- Black Market. Dictionary.Cambridge.org Retrieved November 17, 2018 from Dictionary.Cabridge.org website: <https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/black-market#dataset-cald4>
- European Monitoring Centre for Drugs and Drug Addiction (2016), European Drug Markets Report 2016: strategic overview, Publications Office of the European Union, Luxembourg.
- European Monitoring Centre for Drugs and Drug Addiction (2018), European Drug Report 2018: Trends and Developments, Publications Office of the European Union, Luxembourg.
- European Monitoring Centre for Drugs and Drug Addiction (2018), Preventing overdose deaths in Europe: Perspective on Drugs, Publications Office European Union, Luxembourg.

Gleitman, H., Cross, J., Reisberg, D. (2011). *Psychologie*. New York, NY: W. W. Norton & Company.

Gross, M. (2013). Drugs prohibition is criminals' gain, neuroscience's loss. *Current biology*, 23, 585-588. Doi: 10.1016/j.cub.2013.07.012

Hughes, C., & Stevens, A. (2007). The Beckley Foundation Drug Policy Programme: The effects of decriminalization of drug use in Portugal, Kent University

Illegal drug. BusinessDictionary.com. Retrieved November 20, 2018, from BusinessDictionary.com website

Genderneutraal opvoeden: Alleen een trend?

Louka Hermans

Meisjes houden van roze en spelen met poppen terwijl jongens het liefst blauw dragen en met auto's spelen. Dat is het anno 2018 nog steeds het beeld dat veel mensen, vaak onbewust, hebben. Maar is dit wel terecht? Of is het zelfs schadelijk om kinderen vanaf een jonge leeftijd in een bepaald hokje te duwen?

Tegelijkertijd komen er ook steeds meer verhalen naar buiten over mensen die hun kind genderneutraal opvoeden, soms zelfs in zo'n grote mate dat de omgeving het geslacht van het kind niet kent. Hier kunnen echter ook een hoop vraagtekens bij worden geplaatst. Rondom dit onderwerp is de polarisatie dan ook enorm. Sommige mensen vinden genderneutraal opvoeden klinkklare onzin terwijl anderen het juist een fantastische ontwikkeling vinden.

Zelf was ik vroeger een meisje met zogenaamde 'jongensachtige' trekken. Ik weigerde systematisch om een jurkje of een roze kledingstuk te dragen en de pop die ik kreeg verruilde ik al snel voor de speelgoedautootjes van mijn oudere broer. Met mij waren en zijn waarschijnlijk duizenden andere kinderen. Genderneutraal opvoeden gaat echter verder en veel dieper dan alleen speelgoed en kleding. Het gaat om de eigenwaarde en het toekomstperspectief van de nieuwe generatie. In dit essay zal de kwestie rondom het genderneutraal opvoeden uiteen worden gezet, waarna ik tot de conclusie kom dat genderneutraal opvoeden zeker wenselijk is, maar dat er wel grenzen bestaan die naar mijn mening gehandhaafd moeten worden.

Wat is genderneutraal opvoeden?

Genderneutraal opvoeden houdt in dat je je kind alle vrijheden biedt, afkerend van alle opgelegde normen en waarden die de samenleving hanteert (lotuswritings.nl, 2017). Bij deze vorm van opvoeden wordt dus geen onderscheid gemaakt tussen mannen en vrouwen en worden bepaalde sociale-, gedrags-, en identiteitsaspecten niet toegekend aan het man- of vrouw-zijn. Het idee is om kinderen op te voeden zonder een waardeoordeel zoals zorgzaam of intelligent te verbinden aan een bepaald geslacht.

Eigenlijk is de kwestie rondom het genderneutraal opvoeden een uiting van het bekende nature vs. nurture debat. Dit is de discussie omtrent de oorsprong van de eigenschappen van een individu. Volgens de nature-aanhangers worden alle eigenschappen van het individu bepaald door de aanleg. In onze kwestie zou dit betekenen dat nature-aanhangers denken dat de typische eigenschappen van jongens en meisjes aangeboren zijn en dat genderneutraal opvoeden ingaat tegen

de aard van de mens. Nurture-aanhangers denken juist dat alle eigenschappen van het individu worden bepaald door de opvoeding. Zij zullen dan ook van mening zijn dat genderneutraal opvoeden daadwerkelijk resultaat zal hebben, al zegt dit natuurlijk niks over hoe gewenst zij dit resultaat vinden.

Waarom een genderneutrale opvoeding?

Op dit moment verdienen vrouwen in loondienst nog steeds rond de 7 procent minder dan mannen (CBS, 2016) en dit verschil is nog groter wanneer gekeken wordt naar de zelfstandigen zonder personeel. Nederland heeft nog steeds aanzienlijk weinig vrouwelijke hoogleraren en topposities worden nog altijd vaker bekleed door mannen. Daarbij zijn nog steeds 4 op de 10 vrouwen economisch onzelfstandig, tegenover een getal van 2 op de 10 bij de mannen (Ministerie van OCW, 2018).

Bovenstaande feiten zijn al merkwaardig - en zorgwekkend - genoeg, maar het wordt nog vreemder wanneer je hier aan toevoegt dat deze verschillen tussen mannen en vrouwen niet zichtbaar zijn tijdens hun schoolcarrière. Het is zelfs zo dat vrouwen het onderwijs soepeler doorlopen dan mannen (CBS, 2015).

Nu is de vraag hoe dit verschil in maatschappelijk succes dan verklaard kan worden. Wat we al kunnen vaststellen is dat het verschil niet wordt veroorzaakt door de biologische verschillen in de hersenen. Er bestaan namelijk weinig verschillen in de structuur van jongens- en meisjeshersenen. Volgens Gina Rippon zijn de hersenen erg plastisch en kneedbaar waardoor hersenontwikkeling nauw verwezen is met de maatschappij en de opvoeding (Documentaire: No More Boys and Girls, 2017). Hieruit kunnen we concluderen dat de verschillen worden bepaald door de wereld om ons heen en niet door de biologie.

De wereld om ons heen bestaat uit waarden, normen en andere cultuurmerken. Deze leren kinderen aan door middel van het socialisatieproces, waarvan de opvoeding een van de belangrijkste elementen is. Tijdens de opvoeding geven ouders signalen af aan hun kinderen. Hierbij kan gedacht worden aan het feit dat vaders in verhouding veel meer tijd doorbrengen met hun kinderen in spelactiviteiten en dat moeders meer tijd besteden aan zorgende taken. Dit geeft een bepaald beeld aan de kinderen, een beeld dat kinderen als normaal gaan beschouwen en dat ze later hoogstwaarschijnlijk zelf gaan overnemen. Dit leidt ertoe dat vrouwen het normaal vinden om parttime te werken of huismoeder te zijn terwijl hun man de kostwinnaar van het gezin is. Door middel van een genderneutrale opvoeding kan een ander beeld worden meegegeven aan het kind. Uit bovenstaande kunnen we concluderen dat genderneutraal opvoeden kan bijdragen aan de emancipatie van de vrouw. Deze vorm van opvoeden kan dus bijdragen aan het creëren van een

samenleving die verder kijkt dan de – al weinig voorkomende – aangeboren verschillen tussen de genders.

Er zijn echter nog meer gevolgen van een te stereotiepe, traditionele opvoeding dan alleen de financiële gevolgen. Uit onder andere onderzoek van Stella Mavroveli (Documentaire: No More Boys and Girls, 2017) blijkt dat meisjes hun intelligentie onderschatten, minder eigenwaarde hebben dan jongens en denken dat ze minder sterk zijn. Wanneer hen wordt gevraagd om zichzelf te omschrijven gebruiken ze vaak woorden over hun uiterlijk. Dit is een schokkende uitslag, rekening houdende met het feit dat de onderzoeksgroep bestond uit zevenjarigen. Op deze leeftijd zijn meisjes en jongens fysiek nog niet zo verschillend en bestaat er dus geen biologisch verschil dat deze denkbeelden teweegbrengt. Hieruit kan wederom de conclusie worden getrokken dat deze denkbeelden worden veroorzaakt door de opvoeding. Genderneutraal opvoeden kan bijdragen aan het zelfbeeld van meisjes, zodat ook zij zichzelf op jonge leeftijd kunnen zien als sterk, stoer en slim.

Bovenstaande argumenten kunnen u laten denken dat genderneutraal opvoeden vooral voordelen oplevert voor de vrouwelijke bevolking en dat het misschien beter is om elk kind 'jongensachtig' op te voeden, maar niets is minder waar. Een goed voorbeeld hiervan kan gegeven worden door te kijken naar de vaardigheden die worden toegeschreven aan een bepaald geslacht en dan vooral naar de oorzaak van de verschillen tussen de geslachten. Deze oorzaak kan gevonden worden in de verschillende manieren van opvoeding, en dan hoofdzakelijk in het speelgoed dat het kind wordt aangeboden. Een studie heeft uitgewezen dat jongens vaker worden voorzien van sportspullen en autootjes terwijl meiden vaker poppen en boeken krijgen (Pomerleau et al., 1990). Volgens neuropsycholoog Jelle Jolles leren meiden beter te communiceren en samen te werken doordat ze vaker met speelgoed zoals poppen spelen, terwijl bij jongens het ruimtelijk inzicht juist beter tot ontwikkeling komt door het spelen met het aan hen 'toegewezen' speelgoed (Vrij Nederland, 2016). Doordat jongens deze 'vrouwelijke' vaardigheden missen hebben zij vaker problemen met het uitdrukken van emoties dan meisjes. Hier komt ook nog bij dat jongens wordt geleerd dat ze stoer en sterk moeten zijn en dat huilen daar niet bij hoort. Dit alles zorgt er bijvoorbeeld voor dat jongens onder andere vaker woedeaanvallen krijgen omdat dat de enige manier voor hen is om emotie uit te drukken zonder bestempeld te worden als zwak.

Jongens missen niet alleen communicatieve vaardigheden, meisjes hebben vaak een gebrek aan ruimtelijk inzicht. Dit heeft als gevolg dat mannen dominant zijn in de beroepen waarbij dit een belangrijke vaardigheid is, zoals beroepen in de architectuur. Zoals hierboven besproken is komt dit doordat jongens vaker met speelgoed zoals bijvoorbeeld lego spelen, omdat ze hier meer voor worden

aangemoedigd. Volgens Gina Rippon is dit de oorzaak van het feit dat hun zelfvertrouwen op dit gebied dan ook een stuk hoger is (Documentaire: No More Boys and Girls, 2017). Dit is echter niet de enige beperking wat beroepen betreft. Het duidelijke onderscheid tussen man en vrouw leidt ook tot de overtuiging bij kinderen dat sommige beroepen alleen voor mannen zijn, en andere beroepen alleen voor vrouwen. Dit is beperkend voor het toekomstperspectief van kinderen, zowel voor jongens als voor meisjes.

Uit onderzoek van hoogleraar Onderwijskunde Carrie Paechter blijkt verder dat jongensachtige meisjes het makkelijker hebben dan meisjesachtige jongens (Vrij Nederland, 2016). De zogenaamde 'tomboys' positioneren zich vaak door zich af te zetten tegen hun seksegenoten. Het is echter nog niet echt sociaal acceptabel wanneer jongens dit doen. Dit zorgt ervoor dat het voor jongens met zogezegde 'meisjesachtige' trekjes moeilijk is om zich te gedragen zoals ze willen. Een wereld waarin genderneutraal wordt opgevoed biedt voor deze jongens een prettigere leefomgeving.

Als laatste wil ik het genderneutraal opvoeden nog van een andere, ook positieve kant bekijken. Er komen namelijk ook steeds meer verhalen naar buiten over mensen die het gevoel hebben dat ze niet goed in één van de hokjes passen of over mensen die zich juist meer man voelen terwijl ze in een vrouwenlichaam geboren zijn en vice versa. Door genderneutraal op te voeden voelen ook deze mensen zich thuis en wordt voorkomen dat kinderen zich al op jonge leeftijd buitengesloten voelen omdat ze er simpelweg niet bij passen.

Hoe kan genderneutraliteit zich vertalen naar de opvoeding?

Om het idee van genderneutraal opvoeden wat meer handen en voeten te geven halen we hier een paar voorbeelden uit binnen- en buitenland aan. Een van de bekendste voorbeelden is de Zwitserse peuterschool Egalia, wier doel het is om kinderen te bevrijden van de sociale verwachtingen die zijn gebaseerd op hun gender. Kinderen worden op deze school niet aangesproken met 'hem' of 'haar', maar met hun naam, met een genderneutraal voornaamwoord of met 'vrienden'. De boeken die worden voorgelezen bevatten geen traditionele genderrollen en de poppen en de tractortjes liggen door elkaar heen (BBC News, 2011).

Ook in Frankrijk bestond een soortgelijk programma. Hier werd het 'ABCD de l'égalité' als experiment geïntroduceerd in zeshonderd klassen van kleuterscholen en basisscholen. Het idee van dit experiment was om kinderen te leren dat mannen en vrouwen gelijk zijn aan elkaar, om seksisme en homofobie voor te zijn en om kinderen van jongs af aan voor te houden dat alle opties open liggen. Op het moment dat het programma overal zou worden ingevoerd stuitte het echter op fel verzet, waardoor uiteindelijk is besloten om dit grensverleggende idee af te schaffen (Trouw, 2014).

Bovenstaande voorbeelden zijn vormen van genderneutraal opvoeden in scholen. Scholen verzorgen zonder twijfel een substantieel deel van de opvoeding van een kind, en zijn daarom zeker een factor waarmee rekening moet worden gehouden. Een groot deel van de opvoeding komt toch nog steeds voor rekening van de ouders. Een voorbeeld hiervan is het verhaal van Janneke en Feye die hun dochters genderneutraal opvoeden (Volkskrant, 2018). Ze halen verschillende soorten speelgoed in huis, ze vertellen hun dochters dat ze stoer en dapper zijn in plaats van mooi en ze lezen geen sprookjes voor waarin sprake is van een traditioneel rolpatroon. Wanneer de meisjes thuiskomen met een bepaald idee over het verschil tussen de genders proberen Janneke en Feye het gesprek aan te gaan om zo de gangbare mening ter discussie te stellen.

Een extremer voorbeeld komt uit Amerika: Kyl en Brent Myer voeden hun kind Zoomer zodanig op, dat niemand weet of het een jongen of een meisje is. Zij vinden dat het aan Zoomer zelf is om over een paar jaar te kiezen voor een geslacht (raisingzoomer.nl, z.d.). Er zijn ook verhalen over ouders die hun kind verbieden om te voldoen aan het traditionele beeld: dochters mogen geen roze jurkje dragen en mogen niet met poppen spelen en jongens mogen zich niet vermaken met de typische speelgoedautootjes.

Er bestaan dus verschillende gradaties in het genderneutraal opvoeden: het kan op school of thuis, het kan op een vrije manier, maar ook op een dwingende manier.

Gaat het niet te ver?

Deze vraag vraagt, vanwege de gradaties in het genderneutraal opvoeden, om een genuanceerd antwoord. Een simpele ja of nee doet geen recht aan de complexiteit van het onderwerp.

Naar mijn mening behoort de vrijheid van het kind voorop te staan. De laatste manier van genderneutraal opvoeden die is aangehaald in de vorige paragraaf gaat voor mij dan ook te ver. Het hele doel van genderneutraal opvoeden is om kinderen niet in hokjes te duwen en om ze te laten zijn wie ze zijn. Kinderen verbieden om met bepaald speelgoed te spelen of om bepaalde kleding te dragen omdat het te veel voldoet aan het stereotype gaat volgens mij aan dit doel voorbij. Als een meisje houdt van tiara's en prinsessenjurken dan moet zij de vrijheid krijgen om deze kledingstukken te dragen. Daarbij lijkt het me ook niet gezond om een totaal ander rolpatroon te forceren. Er komt namelijk een punt dat het kind zijn 'veilige' wereldje thuis verlaat en naar school gaat waar hij of zij in aanraking komt met andere kinderen. Wanneer deze kinderen een volledig ander beeld hebben van de wereld kan dit erg verwarrend zijn voor het kind.

Dan hebben we ook nog het voorbeeld van de Amerikaanse peuter Zoomer, waarvan niemand weet of het een jongen of een meisje is. Ook dit lijkt mij te geforceerd. Naar mijns inziens is het geen probleem om kinderen in het hokje 'jongen' of het hokje 'meisje' te plaatsen, zolang zij maar vrij zijn om te handelen op een manier die niet bij hun etiket past en zolang ze maar in staat worden gesteld om het op een latere leeftijd te veranderen. Gender is in deze discussie nooit het probleem geweest, het probleem is hoe we met de verschillende genders omgaan en de daaruit voortvloeiende gevolgen. Een kind zien als jongen of als meisje is prima, zolang we daar maar geen bepaald gedrag, kleding of speelgoed mee associëren.

De goede manier van genderneutraal opvoeden lijkt mij een manier die overeenkomt met die van Janneke en Feye. Zij bieden hun dochters de vrijheid om te kiezen wat zij leuk vinden, of dit nu een pop of een gereedschapskistje is. Het allerbelangrijkste aspect vind ik hier dat zij met hun dochters blijven praten. Kinderen een bepaald denkbeeld opdringen is nooit goed, of dit beeld nu traditioneel of compleet genderneutraal is. Ze zelf laten nadenken over rolpatronen en over de wereld in het algemeen lijkt mij voor het kind de meest gezonde manier om op te groeien. Op deze manier ontwikkelt het kind een eigen wereldbeeld in plaats van dat het een beeld krijgt opgedrongen.

Conclusie

Het mag duidelijk zijn dat ik een voorstander ben van genderneutraal opvoeden. Ik vind dat onze maatschappij op dit moment nog te veel onderscheid maakt tussen jongens en meisjes en dat dit onderscheid al wordt gemaakt op een te jonge leeftijd. De negatieve gevolgen die zijn behandeld in de paragraaf over de waaromvraag zijn duidelijk genoeg om dit standpunt te onderbouwen. Ik ben echter wel van mening dat er grenzen zijn. Kinderen een bepaald wereldbeeld opdringen is in mijn ogen niet de juiste manier van opvoeden. Het bieden van vrijheid aan het kind en het blijven communiceren zijn volgens mij de kernelementen van een gezonde opvoeding. Kortom: genderneutraal opvoeden is zeker wenselijk, maar er zijn grenzen die moeten worden gehandhaafd. Ik hoop dan ook dat deze manier van opvoeden geen trend is, maar een blijvende ontwikkeling die onze samenleving zal blijven verbeteren en deze een prettigere plek maakt voor iedereen.

Literatuurlijst

Bouyeure, L. (2018, 21 februari). Een genderneutrale opvoeding blijkt niet altijd even neutraal. *Vrij Nederland*. Geraadpleegd van <https://www.vn.nl/genderneutraal-lisa-bouyeure/>

Centraal Bureau voor de Statistiek. (2015, 27 mei). *Meisjes soepeler door het onderwijs, meer jongens economisch zelfstandig* [Dataset]. Geraadpleegd van <https://www.cbs.nl/nl-nl/nieuws/2015/22/meisjes-soepeler-door-het-onderwijs-meer-jongens-economisch-zelfstandig>

Centraal Bureau voor de Statistiek. (2016, 23 november). *Krijgen mannen en vrouwen gelijk loon voor gelijk werk?* [Dataset]. Geraadpleegd van <https://www.cbs.nl/nl-nl/nieuws/2016/47/krijgen-mannen-en-vrouwen-gelijk-loon-voor-gelijk-werk->

Hebblethwaite, C. (2011, 8 juli). Sweden's 'gender-neutral' pre-school. *BBC News*. Geraadpleegd van <https://www.bbc.com/news/world-europe-14038419>

Jager, K. (2014, 1 juli). Geen ABC van gelijkheid meer. *Trouw*. Geraadpleegd van <https://www.trouw.nl/home/geen-abc-van-gelijkheid-meer~a7444dbb/>

Kuiper, R. (2018, 16 februari). Genderneutraal opvoeden: 'Er zijn meer smaken dan alleen Barbie of Ken'. *Volkscrant*. Geraadpleegd van <https://www.volkscrant.nl/nieuws-achtergrond/genderneutraal-opvoeden-er-zijn-meer-smaken-dan-alleen-barbie-of-ken-~b5df32f3/>

Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap. (2018, 24 april). *Economische zelfstandigheid*. Geraadpleegd van <https://www.ocwincijfers.nl/emancipatie/participatie-van-vrouwen/economische-zelfstandigheid>

Pomerleau, A., Bolduc, D., Malcuit, G., Cossette, L. (1990). Pink or blue: Environmental gender stereotypes in the first two years of life. *Seks roles*, 22(5-6), 359-367. doi: 10.1007/BF00288339

Walia, E. (Producer), Samuel, P (Regisseur). (2017). *No More Boys and Girls* [Documentaire]. Verenigd Koninkrijk: Outline Productions Ltd.

De nieuwe Donorwet: Een duwtje in de rug

Marjolein Kok

13 februari 2018: De dag waarop de Eerste Kamer krap instemde met de nieuwe donorwet van D66-kamerlid Pia Dijkstra (NOS, 2018). Begin dit jaar was de donorwet het discussiepunt in Nederland. Ook veel fracties waren verdeeld, maar met 38 tegen 36 stemmen werd de initiatiefwet toch aangenomen (NOS, 2018). Dit houdt in dat in 2020 de nieuwe donorwet ingaat. Maar wat houdt de nieuwe donorwet eigenlijk in? De wet gaat zorgen voor een actieve donorregistratie, waar alle niet-geregistreerde mensen automatisch als donor worden geregistreerd. Hierdoor verandert het automatisch antwoord als je je niet registreert van 'geen donor' in 'geen bezwaar'. Dit is dan ook een zeer gevoelig punt voor veel mensen, waardoor de wet zeer wordt bekritiseerd. Zo wilde GeenStijl een referendum organiseren, zodat de wet zou kunnen worden tegengehouden (GeenStijl, 2018). Dit is uiteindelijk niet doorgegaan, maar het laat zien dat mensen zeer tegen de wet zijn. Aan de andere kant zijn er ook veel voorstanders van de wet. Dit zorgde voor een tweestrijd in Nederland, die nu nog steeds gaande is.

De voornaamste reden voor de nieuwe donorwet zijn de lage donorregistraties. Op dit moment staan er 1136 mensen in Nederland op de actieve orgaanwachtlIJst (Nederlandse Transplantatiestichting, 2018). In 2018 zijn er tot nu 233 organen gedoneerd na het overlijden van een persoon (Nederlandse Transplantatiestichting, 2018). Als je bedenkt hoeveel mensen per jaar overlijden, zouden er eigenlijk geen mensen op de wachtlIJst meer hoeven te staan. Dat dit toch het geval is, komt door het in de verhouding lage percentage mensen die ingeschreven staan als donor. Op dit moment staan er 6.1 miljoen mensen geregistreerd in het Donorregister, waarvan de helft heeft aangegeven toestemming te geven voor orgaandonatie na het overlijden (Donorregister, 2018). Dit houdt in dat ongeveer 3 van de 17 miljoen mensen in Nederland aangeeft donor te willen zijn, ook wel 17,6% (Donorregister, 2018). Om dit lage percentage te verhogen, is de nieuwe donorwet aangenomen. Het idee is dat door de verandering van het automatisch antwoord, meer mensen uiteindelijk hun organen gaan doneren. Ondanks de vele kritiek op de wet, vind ik dit een goede manier om meer mensen te laten registreren in het Donorregister en hopelijk te zorgen voor meer orgaandonoren. Ik ben dus voor de donorwet en in dit essay zal ik beargumenteren waarom.

Ten eerste zorgt de donorwet ervoor dat mensen veel bewuster gaan nadenken over orgaandonatie. Zoals hierboven genoemd is, houdt de nieuwe donorwet in dat je automatisch als donor geregistreerd staat als je geen keuze maakt in het Donorregister. Op dit moment ben je automatisch geen donor en daardoor lieten veel mensen de keuze, en daarmee de registratie, link

liggen. Niet registreren had voor hen geen grote gevolgen en dit heeft er dan ook voor gezorgd dat maar 35% van de Nederlanders zich heeft geregistreerd (Donorregister, 2018). Daarnaast zorgde dit gedrag ervoor dat familieleden in het ziekenhuis vaak voor de keuze kwamen te staan of de overleden persoon organen zou willen doneren. Hun overleden familielid had er zelf nooit over nagedacht en legde nu eigenlijk 'de last' bij zijn of haar familie neer, die vervolgens in deze emotionele situatie de keuze moet maken. De nieuwe donorwet gaat zorgen voor een verandering, aangezien niet registreren ervoor zorgt dat je automatisch donor bent. Er komt te staan dat je 'geen bezwaar' hebt tegen orgaandonatie. Dit heeft grote gevolgen voor mensen en is dan ook een motivatie om bewust te gaan nadenken over orgaandonatie en zich te registreren. Kortom, de donorwet is een hulpmiddel om mensen bewust te laten nadenken over het doneren van organen na overlijden en zich te registreren.

Ten tweede heeft de familie ook in de nieuwe situatie altijd het laatste woord bij een persoon wie zich niet heeft geregistreerd. Artsen kunnen door het automatische antwoord 'niet bezwaar' zien dat de persoon geen keuze heeft gemaakt. Als de familie goed kan onderbouwen waarom die persoon geen orgaandonor had willen zijn, gaat de orgaandonatie niet door (Rijksoverheid, 2018). Dit laat zien dat de familie nog altijd het laatste woord kan hebben in de nieuwe situatie met de Donorwet. Deze maatregel is voornamelijk ingevoerd omdat er veel bezwaar was tegen de verandering van het automatisch antwoord. Deze toevoeging aan de Donorwet zorgt ervoor dat de familie nog altijd de orgaandonatie kan tegenhouden, mits ze een goede onderbouwing hebben.

Ten derde kan de donorwet ervoor zorgen dat er meer aandacht komt voor stamceldonatie en het doneren van levende organen. De donorwet zelf gaat over het doneren van organen na het overlijden van een persoon, maar je kan ook doneren als je nog in leven bent.

Stamceldonatie is een voorbeeld van doneren als je nog in leven bent. Stamceldonatie houdt in dat je stamcellen doneert aan een persoon met bloedkanker en zelf geen gezonde stamcellen meer kan maken. De kans dat je een match hebt met een persoon is hierbij zeer klein en daarvoor is het belangrijk dat zoveel mogelijk mensen DNA afstaan, zodat de kans op een match wordt vergroot. Je kan stamcellen afstaan door middel van bloed of via een operatie waarin beenmerg wordt genomen (Matchis, 2018). Maar ook hier is het aantal registraties vrij laag. Momenteel staan er 266.903 mensen in Nederland als stamceldonor geregistreerd (Matchis, 2018). Het aantal registraties is dit jaar wel flink toegenomen, mede doordat een brief van Matchis wordt toegevoegd aan de brief over donorregistratie aan de 18-jarigen. Zo is in oktober de 100ste stamceldonatie van het jaar uitgevoerd, waarmee er al meer stamceldonaties zijn uitgevoerd dan in heel 2017 (Matchis, 2018).

Naast stamceldonatie en het doneren na je overlijden, is er ook een mogelijkheid om 'levende' organen te doneren. Dit houdt in dat je een orgaan doneert, terwijl je nog leeft. Hiervoor komen slechts een beperkt aantal organen in aanmerking, zoals een nier (waarvan je er twee hebt) of een stuk van je lever (Nederlandse Transplantatiestichting, 2018). Dit wordt meestal binnen een familie gedaan, aangezien de kans op een match vrij groot is. Maar je kan ook aan onbekende mensen een orgaan doneren. In 2018 zijn er 8% minder levende organen gedoneerd dan in 2017 (Nederlandse Transplantatiestichting, 2018). Er is dus behoefte aan maatregelen om een verdere daling te voorkomen.

Door de nieuwe donorwet en de aandacht daarvoor, is er hoop dat er nog meer aanmeldingen komen bij Matchis en er meer 'levende' orgaantransplantaties worden uitgevoerd, waardoor er meer levens kunnen worden gered. Daarnaast zou deze vorm van orgaandonatie ook nog kunnen worden toegevoegd aan de donorwet. Momenteel gaat de donorwet alleen over de verandering van het automatisch antwoord bij het doneren na je overlijden, maar in de toekomst zou dit ook kunnen gelden bij stamceldonatie of zelfs het doneren van levende organen. Zeker bij stamceldonatie zou dit een goede toevoeging zijn, aangezien er hier maar een kleine ingreep nodig is om een leven te redden. Het lijkt mij een goed idee als iedereen zijn DNA moet afgeven voor in de database, waardoor de kans op een match aanzienlijk vergroot wordt. Kortom, door aandacht voor de donorwet is er ook meer aandacht voor stamceldonatie en doneren bij leven. Stamceldonatie zou zelfs in de toekomst kunnen worden toegevoegd aan de donorwet.

Een vaak gehoord argument tegen de donorwet is dat de overheid nu gaat bepalen wat er na je overlijden met je organen gaat gebeuren. Tegenstanders zeggen dat dit tegen de Grondwet is en dat iedereen 100% zelfbeschikking moet hebben over zijn eigen lichaam. Maar als je goed kijkt, is dit nu ook al de situatie, alleen dan omgekeerd. Nu bepaalt de overheid dat je geen orgaandonor bent als je je niet registreert. Natuurlijk is de situatie straks anders, aangezien je automatisch voor iets staat ingeschreven, maar in principe heb jij zelf alles in de hand. De enige stap die je moet zetten, is je registreren en je keuze maken. Hierin ben je volkomen vrij. Je houdt nog steeds de vier oorspronkelijke keuzes die nu ook nog gelden:

- Ja, ik geef toestemming;
- Nee, ik geef geen toestemming;
- Mijn partner of familie beslist;
- De door mij gekozen persoon beslist. (Rijksoverheid, 2018)

Deze keuzes laten zien dat je volkomen vrij bent om te bepalen of je je organen na je overlijden zou willen doneren of dat je deze keuze bij een bepaald persoon laat. De overheid informeert je daarnaast door een brief, en eventueel een herhalingsbrief, te sturen na je 18de verjaardag met de vraag of je je wilt registreren. Daarnaast gaat de overheid in 2020, als de wet wordt ingevoerd, iedereen die nog niet geregistreerd staat nog uitvoerig informeren (Rijksoverheid, 2018). Zo wordt iedereen verzocht, die niet staat ingeschreven, om zijn of haar keuze vast te leggen. Als na zes weken nog steeds geen registratie is gemaakt in het Donorregister, volgt een herinneringsbrief waar na zes weken het automatisch antwoord pas wordt veranderd. Daarnaast kan je deze keuze in het Donorregister elk moment veranderen. Zoals al eerder is toegelicht, wil de verandering van het automatisch antwoord mensen motiveren om een eigen bewuste keuze te maken en het is dus juist niet de bedoeling dat de overheid bepaalt wat er na je overlijden gebeurt met je organen. Door de verandering van het automatisch antwoord geeft de overheid je eigenlijk een duwtje in de rug je te gaan registreren en je eigen keuze te maken.

Een ander tegenargument is dat na de acceptatie van de wet het aantal nee-stemmers in het donorregister is gestegen. Waar op 1 februari (voor de stemming) het aantal 'nee-stemmers' nog op 29,8% zat, is dat nu gestegen naar 30,5% (Donorregister, 2018). Daarnaast is het aantal 'ja-stemmers' gedaald: van 59,9% naar 58,1% (Donorregister, 2018). Tegenstanders van de wet willen hiermee laten zien dat de donorwet helemaal niet gaat leiden tot meer orgaandonoren. Het doel van de donorwet is natuurlijk dat er meer 'ja-stemmers' gaan komen, maar daarnaast wil de wet er juist ook voor zorgen dat mensen er bewust over gaan nadenken en zich gaan registreren in het Donorregister: nee is ook een keuze. Er is namelijk wel een stijging te zien in het aantal registraties na de bekendmaking van de wet. Zo waren er in 2016 nog ongeveer 6.06 miljoen mensen geregistreerd en in 2018 is dit gestegen naar 6.38 miljoen mensen (Donorregister, 2018). Daarnaast zijn veel 'ja-stemmers' overgelopen naar de 'nee-stemmer' kant, puur uit protest tegen de nieuwe wet. Deze mensen willen eigenlijk wel donor zijn, maar door de nieuwe wet niet meer. Er bestaat een grote kans dat over een paar jaar, als de wet als normaal wordt gezien, deze mensen zich weer als donor zullen registreren.

In dit essay heb ik betoogd dat de donorwet een goede manier is om het aantal registraties en daarmee het aantal donoren te laten toenemen. De donorwet gaat er namelijk voor zorgen dat mensen een bewustere keuze gaan maken en zich gaan registreren, aangezien het automatisch antwoord verandert. Daarnaast hebben familieleden nog altijd de laatste keuze bij een persoon die zich niet heeft geregistreerd. Ook kan de donorwet ervoor zorgen dat er meer aandacht komt voor stamceldonatie en het doneren van 'levende' organen. Momenteel zijn de cijfers hiervan nog vrij laag en er is hoop dat door alle aandacht voor de donorwet, er ook meer aandacht hiervoor komt.

Stamceldonatie zou zelfs nog aan de donorwet kunnen worden toegevoegd. De verandering van het automatisch antwoord zorgt wel voor veel tegenstanders, aangezien zij vinden dat de overheid nu bepaalt wat er na hun overlijden met hun lichaam gebeurt. Dit is helemaal niet de bedoeling van de verandering van het automatisch antwoord: het is een prikkel om je te gaan registreren en juist je eigen keuze vast te leggen. De verschillende opties waaruit je kan kiezen blijven bestaan, dus de donorwet laat je volkomen vrij in je keuze. Wel is door de donorwet het aantal 'nee-stemmers' gestegen, maar dit kan vooral gezien worden als een protest tegen de wet zelf en niet tegen orgaandonatie. Er is daarom een grote kans dat deze 'nee-stemmers' over een aantal jaar zich weer als orgaandonor laten registreren. Samenvattend, er is geen reden om niet voor de donorwet te zijn. Het kan beschouwd worden als een duwtje in de rug om je te registreren in het Donorregister en je eigen keuze vast te gaan leggen. En bedenk: meer registraties = meer donoren = kortere wachttijden = minder doden (NOS, 2018).

Literatuurlijst

Donorregister. *Cijfers*. Van: <https://www.donorregister.nl/cijfers>

GeenStijl (6 juni, 2018). *Teken NU voor een referendum over de donorwet*. Van: <https://www.geenstijl.nl/5141886/teken-nu-voor-een-referendum-over-de-donorwet/>

Nederlandse Transplantatie Stichting. *Organen: cijfers van de afgelopen maanden*. Van: <https://www.transplantatiestichting.nl/cijfers/organen-cijfers-van-de-afgelopen-maanden>

NOS (13 februari, 2018). *Blijdschap om nieuwe donorwet, maar ook kritiek*. Van: <https://nos.nl/artikel/2217015-blijdschap-om-nieuwe-donorwet-maar-ook-kritiek.html>

NOS (13 februari, 2018). *Donorwet Dijkstra aangenomen; mensen zonder bezwaren geregistreerd als donor*. Van: <https://nos.nl/artikel/2216975-donorwet-dijkstra-aangenomen-mensen-zonder-bezwaren-geregistreerd-als-donor.html>

Rijksoverheid (2018). *Nieuwe donorwet (actieve donorregistratie)*. Van: <https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/orgaandonatie-en-weefseldonatie/actieve-donorregistratie>

Ontrouw: een ander perspectief

Naima Dhawtal

Eén simpele overtreding die een koppel kan beroven van hun relatie, geluk en hele identiteit, is het plegen van ontrouw. Ontrouw wordt hier ook beschreven als het hebben van een affaire, vreemdgaan of als het plegen van overspel en verraad. Overspel bestaat al sinds het huwelijk is uitgevonden en zo ook het taboe erop. Het is zelfs zo'n benijdenswaardig fenomeen, dat het verbod erop in de bijbel maar liefst twee keer wordt benoemd. Één keer voor het plegen van overspel en één keer voor alleen al de gedachte eraan (Ex. 20:14; 20.17).

Vreemdgaan is iets van alle tijden en hoewel we allemaal vinden dat het niet mag, gebeurt het toch wereldwijd (Tsapelas, Fisher, & Aron, 2010). Volgens het CBS gaan er in Nederland gemiddeld één op de drie koppels uit elkaar doordat er iemand anders in het spel is (CBS, 2003). Voor de hand liggende oorzaken waardoor mensen vreemdgaan zijn geweld, minachting, misbruik, mishandeling en je tekort gedaan voelen in de relatie. Het is geen rechtvaardiging, slechts een verklaring die mensen geven op de vraag waarom er sprake was van overspel. Echter, onderzoek laat zien dat gelukkige koppels waar niets aan lijkt te ontbreken, ook te maken hebben met ontrouw in de relatie (Tsapelas, Fisher, & Aron, 2010). Hoe kan het dat iets wat universeel als verboden voelt, dan toch wereldwijd wordt gedaan, ook onder gelukkige koppels?

Vreemdgaan heeft minder met seks en veel meer met het eigen verlangen (van het kind in ons) te maken. In dit essay wordt een poging gedaan dit wereldwijd gepleegde fenomeen te verklaren en te begrijpen vanuit historisch, maatschappelijk en psychologisch perspectief: namelijk dat vreemdgaan minder met seks en veel meer met het eigen verlangen te maken heeft. Er wordt geprobeerd een antwoord te vinden op de volgende vragen die betrekking hebben tot een affaire, overspel of verraad in de liefde. Wat wordt er precies onder ontrouw verstaan? Hoe zag ontrouw eruit door de geschiedenis heen? Waar gaat vreemdgaan over? Waarom plegen mensen overspel? Waarom gaan gelukkige stellen vreemd?

Ontrouw

Wat is ontrouw? De realiteit is dat die definitie door de moderne technologie steeds breder aan het worden is. Ontrouw betekent tegenwoordig niet meer enkel het hebben van buitenechtelijke geslachtsgemeenschap. Door sociale media en datingsites is het ook mogelijk een relatie te hebben zonder dat daar een fysiek aspect bij komt kijken. Uit onderzoek blijkt dat er drie soorten ontrouw

kunnen worden onderscheiden, namelijk seksuele ontrouw, emotionele ontrouw (zonder fysiek aspect) en een combinatie van beide (Glass, & Wright, 1992).

Aangezien de hoofdvraag moeilijk te beantwoorden is zonder een afgebakende definitie die deze drie vormen van ontrouw kan dekken, wordt er gebruik gemaakt van de definitie die psychotherapeute Esther Perel beschrijft (Perel, E., in Johnson, R., 2015). Het begrip ontrouw bestaat volgens haar uit 3 sleutelementen, namelijk geheimhouding, een emotionele connectie en een seksuele chemie. Wanneer er buiten een relatie sprake is van contact waarbij deze drie sleutelementen voorkomen, dan is er sprake van ontrouw.

Ontrouw door de tijd

Door de geschiedenis heen hebben mannen praktisch gezien altijd 'toestemming' gehad om overspel te plegen zonder veel gevolgen. Dit komt omdat overspel ondersteund werd door een waslijst aan biologische en evolutionaire theorieën die rechtvaardigen dat mannen vreemdgaan (Papoušek, & Papoušek, 2002). Vanuit evolutionair perspectief was het de bedoeling dat mannen zoveel mogelijk hun zaad verspreiden en de vrouwen juist kieskeuriger waren, omdat zij zich met de zorg van het eventuele kind bezighielden. Ook gingen mannen vroeger uit van de trouw van de vrouw, omdat hun biologische kinderen het land en vee moesten erven als hij doodging.

Later werd monogamie de norm, maar niet omdat mensen elkaar uit pure liefde zoveel trouw beloofden. Huwelijken werden voornamelijk gesloten om stukken land bij elkaar te houden of juist uit te breiden en om als vrouw verzekerd te zijn van je toekomst. Het monogame huwelijk was op deze manier een economische en/of politieke aangelegenheid waarbij de kern van het huwelijk dan ook vaak verreweg van pure liefde was. Als mensen in zo'n huwelijk vreemdgingen, dan was dat om een uitstapje naar ware liefde te maken, zoals ze die niet in hun huwelijk kenden.

Tegenwoordig zijn er door de maatstaven van de (Westerse) maatschappij geen biologische of evolutionaire redenen meer om vreemdgaan te rechtvaardigen of om politieke of economische redenen van één iemand afhankelijk te blijven. Met de komst van anticonceptie- en voorbehoedsmiddelen waren vrouwen bij het kiezen van een partner niet meer gelijk gebonden aan de zorg voor kinderen. Vrouwen kunnen verder hun eigen geld verdienen en hoeven hun toekomst niet meer af te laten hangen van de man die ze kiezen. De politiek wordt niet meer bedreven aan de hand van strategische huwelijken, maar met verdragen en overeenkomsten tussen landen, waardoor er ook geen politieke reden is om verplicht een huwelijk in te stappen (en daardoor ook geen reden om de echte liefde buiten de deur te zoeken). Vreemdgaan gaat dus niet meer over biologische en

evolutionaire redenen, noch gaat overspel over het ontvluchten van verplichte politieke of economische bindingen.

Waar gaat vreemdgaan over?

Hoewel er meer vrijheid dan ooit is om een partner te kiezen en er ook niet meer per se wordt gezocht naar (economische) zekerheid in een relatie, maar naar pure liefde, lijkt ook dat niet de voorwaarde te zijn om trouw te blijven. In Nederland zijn er namelijk nog nooit zoveel scheidingen geweest met overspel als reden als in de afgelopen decennia (CBS, 2018). Het antwoord op waarom er – ondanks zoveel keuzevrijheid – nog steeds wordt vreemdgegaan, ligt dus niet aan de pure liefde die mensen tevergeefs zouden zoeken. De typische aanname is dat er dan wel iets mis moet zijn met de ander of in de relatie, maar het kan niet zo zijn dat er met zoveel miljoenen mensen over de hele wereld iets mis is, aangezien er zoveel mensen vreemdgaan. Dat betekent dus dat zelfs een goede relatie je niet in sommige dingen kan voorzien, want als zelfs gelukkige koppels vreemdgaan, waar gaat het vreemdgaan dan over?

Vreemdgaan gaat niet alleen over ontrouw maar gaat ook over expressie van verlangen en verlies. De kern van een affaire bestaat namelijk uit het verlangen naar een emotionele connectie, nieuwigheid, seksuele intensiteit, vrijheid en autonomie voor veel partners uit een ongelukkige relatie. Hiermee zijn veel voordehand liggende redenen voor het vreemdgaan, zoals geweld, minachting, misbruik, mishandeling en je tekort gedaan voelen in de relatie, gedekt. Echter, hoe zit dat voor vreemdgaande partners die wel in een gelukkige relatie zaten?

Volgens Sigmund Freud, grondlegger van de psychoanalyse, zijn veel problemen en verlangens in het hier en nu te herleiden naar onze vroege kindertijd en wat we daarin tekort kwamen. Uitgaande van deze psychoanalyse kan gesteld worden dat deze partners, die ondanks hun goede relatie vreemdgaan, blijkbaar een verloren (deel van zich)zelf proberen te heroveren. Het lijkt een poging om te helen wat het kind in hen ooit heeft gemist of nu nog mist. Dat gemis komt niet per se voort door een gebrekkige relatie en heeft dus ook niks te maken met de ander, maar meer met de persoon zelf die overspel pleegt.

Een anekdote die deze theorie ondersteunt, is het verhaal van mijn vriendin Shanti. Als kind gedroeg ze zich altijd zoals van haar verwacht werd, haalde ze hoge cijfers op school, deed een opleiding volgens de verwachting van haar ouders en omgeving, kreeg een goedbetaalde baan, trouwde met haar man en bracht twee kinderen groot. Shanti stond erom bekend dat ze heel

betrouwbaar en loyaal was en dat ze mensen zelden teleurstelde. Ze deed altijd wat er van haar verwacht werd. Toch ging ze op een dag vreemd, terwijl alles zo goed ging in haar huwelijk. Er was geen directe aanleiding, maar toen ze bij de relatietherapeut zat met haar man, kwam naar boven dat ze de rebelsheid in haar leven zo had gemist. Haar leven lang had ze de wensen en verwachtingen van anderen vervuld en ernaar gehandeld. Altijd had ze gedaan wat er van haar verwacht werd en op een dag besloot ze die rebelsheid, die ze als kind en als adolescent in haar leven had gemist, gehoor te geven. Dit had meer met haarzelf te maken dan met haar man of hun huwelijk. Dit had te maken met het kind in haar dat al heel lang een onvervulde behoefte met zich meedroeg.

De overgrote meerderheid van de mensen die vreemdgaat en alsnog aan de relatie wil werken, zijn niet de mensen die regelmatig vreemdgaan. Het zijn juist mensen die trouw en monogamie ontzettend belangrijk vinden en hun normen en waarden daar ook op hebben afgestemd. Toch besluiten deze mensen op een dag om die grens – waarvan ze nooit hadden gedacht dat ze die zouden overgaan – te overschrijden. Echter, ze bevinden zich vervolgens in een conflict met zichzelf door de tegenstrijdigheid in hun normen en waarden en hun gedrag.

Als we op zoek zijn naar de aandacht van de ander, betekent dat niet altijd dat we onze partner de rug toekeren, maar eerder de persoon die we zelf zijn geworden. In het verhaal van Shanti keert zij de persoon die ze zelf is geworden de rug toe, omdat ze gehoor wilde geven aan wat ze al die tijd gemist heeft. We zijn niet zozeer op zoek naar de aandacht van de ander als naar een ander verloren deel van onszelf. Vragen die op zulke momenten naar boven komen, hebben te maken met sterfelijkheid (“Was dit het dan?” “Houdt het hier dan op?”) en leven vaak in de schaduw van een affaire. Misschien zorgen juist deze vragen ervoor dat mensen die grens willen overschrijden in een poging tot het verslaan van dat machteloze gevoel en werkt het als een soort tegengif voor dit gevoel van sterfelijkheid en het gemis van het kind in de persoon.

Vreemdgaan heeft dus minder met seks en veel meer met verlangen (van het kind in ons) te maken. Verlangen naar aandacht en verlangen om je speciaal en belangrijk te voelen. Zowel gelukkige als ongelukkige koppels kunnen te maken krijgen met ontrouw in de relatie. Mensen blijven zich krachtig aangetrokken voelen tot dat wat verboden is, zelfs al krijgen ze de vrijheid om een andere partner te hebben als ze de relatie zouden beëindigen. Affaires kunnen daarom ook voorkomen in een open relatie. Immers, ook dan kun je ontrouw zijn aan elkaar door geheimhouding, een emotionele connectie en seksuele chemie.

Kortom, affaires zullen er altijd zijn, juist ook omdat het niet altijd te maken heeft met de ander in de relatie. Liefde kent daarom ook geen uitsluitende daders of slachtoffers. Verraad in relaties komt

namelijk in verschillende vormen voor, denk maar aan geweld, minachting, verwaarlozing, mishandeling, overspel of bedrog tussen twee mensen. De dilemma's over liefde en verlangen kennen slechts genuanceerde antwoorden als er goed wordt gekeken naar de motieven van mensen en vereist naast introspectie ook begrip voor die motieven van de ander.

Literatuurlijst

Centraal Bureau voor de Statistiek, (2003). Verkregen via:

<http://statline.cbs.nl/Statweb/publication/?DM=SLNL&PA=71091ned&D1=a&D2=a&D3=1&HDR=T,G1&STB=G2&VW=T>

Centraal Bureau voor de Statistiek, (2018). Verkregen via:

<http://statline.cbs.nl/StatWeb/publication/?DM=SLNL&PA=60060ned>

Exodus 20:14; 20.17 (2018). *De tien geboden*. Verkregen via:

<https://www.jw.org/nl/publicaties/bijbel/studiebijbel/boeken/exodus/20/#v2020014>

Glass, S., & Wright, T., (1992). Justifications for Extramarital Relationships: The Association between Attitudes, Behaviors, and gender. *The Journal of Sex Research*, 29(3), 361-387. Verkregen via

<http://www.jstor.org/stable/3812938>

Johnson, R., (2015). *Esther Perel: The Scoop On Infidelity and Recovery*. Verkregen via

<http://www.mindingtherapy.com/esther-perel-on-infidelity/>

Papoušek, H., & Papoušek, M. (2002). Intuitive parenting. In M. Bornstein (Ed.), *Handbook of parenting: Vol. 2. Biology and ecology of parenting* (2nd ed, pp. 183-203). Doi:

<http://dx.doi.org/10.4324/9781410612144>

Tsapelas, I., Fisher, H. E., & Aron, A., (2010). *Infidelity: when, where, why*. In Cupach, W.R., & Spitzberg, B. H.. *The dark side of close relationships II*, New York: Routledge, pp 175-196.

Cyberpesten

Rebecca Veltman

Door de hedendaagse technologie kan alles sneller, we kunnen sneller communiceren en sneller reizen. Vroeger moest je 6 weken met de boot om van Nederland naar Australië te gaan, tegenwoordig kost diezelfde afstand ons iets meer dan een dag met het vliegtuig. Voorheen bereikte je mensen per post, nu bellen, sms'en of whatsappen we met elkaar. We zijn veel meer met elkaar verbonden en kunnen veel sneller met anderen communiceren via bijvoorbeeld social media. Het is makkelijker om in contact te blijven met mensen die verder weg wonen of met mensen die om andere redenen minder vaak ziet. De mogelijkheden om dingen te delen via social media zijn eindeloos. Dit heeft echter ook nadelen. Zo kun je denken aan een gebrek aan privacy, of aan de stress die mensen ervaren omdat ze altijd 'online' moeten zijn. Een ander nadeel van nieuwe technologieën is dat ze kunnen zorgen voor nieuwe manieren van pesten. Een medium zoals whatsapp en Instagram zorgt ervoor dat mensen via dit medium ook kunnen pesten of gepest kunnen worden. Dit noemen we cyberpesten.

Cyberpesten is iets anders dan regulier pesten omdat het plaatsvindt het internet, terwijl regulier pesten plaatsvindt in het echte leven. Toch lijkt het erg op elkaar en vaak ligt het een in het verlengde van het ander. Een overeenkomst is dat er in beide vormen van pesten gedrag plaatsvindt met de intentie om iemand anders te kwetsen of schade toe te brengen. Het grote verschil is dus dat cyberpesten zich afspeelt in de digitale wereld, terwijl regulier pesten zich afspeelt in het echte leven. De stelling van dit essay is "cyberpesten moet zwaarder gestraft worden dan regulier pesten". Hierbij wordt vooral ingegaan op pesten onder scholieren op het middelbaar onderwijs. Dit essay gaat dus niet over (cyber)pesten op het werk.

In dit essay wordt ingegaan op verschillende redenen om cyberpesten zwaarder te straffen dan regulier pesten. Dit sluit straffen op regulier pesten echter niet uit, alleen vanwege verschillende redenen zou cyberpesten zwaarder aangepakt moeten worden. Op dit moment zijn scholen verplicht om een veiligheidsplan op te stellen, waarin ze vermelden hoe ze de school veilig willen houden voor leerlingen en leraren. In een veiligheidsplan staat bijvoorbeeld dat erop wordt toegezien dat kinderen geen messen of andere scherpe objecten meenemen naar school. Een pestprotocol valt onder het veiligheidsplan. Een dergelijk protocol geeft duidelijkheid over hoe er wordt gehandeld als pesten plaatsvindt en of er een eventuele straf plaatsvindt. Dit essay pleit ervoor dat scholen niet alleen een

pestprotocol aanmaken, maar ook een protocol dat zich focust op digitaal pesten en waarin staat dat hiervoor hogere straffen gelden.¹

Er zijn verschillende redenen om cyberpesten harder aan te pakken dan regulier pesten. In dit essay wordt eerst gekeken naar de perceptie van het slachtoffer. Daarna wordt de focus gelegd op de dader.

De eerste reden waarom cyberpesten ingrijpender is dan regulier pesten is dat cyberpesten overal en altijd kan gebeuren. Regulier pesten speelt zich op bepaalde tijden en op bepaalde plaatsen af (op school tijdens schooltijden of op de sportclub tijdens trainingen). Daarna is een slachtoffer in principe 'verlost' van het pesten. Cyberpesten speelt zich niet op een specifieke plek of tijd af, maar kan 24 uur per dag en 7 dagen per week doorgaan.

Hier zou natuurlijk tegenin gebracht kunnen worden dat een slachtoffer zijn/haar mobiel en computer ook kan uitschakelen, om zo te vluchten van het gepest. Dit is echter een lastige beslissing omdat een slachtoffer zich dan nog meer afsluit van de werelden van eventuele sociale steun die ze van anderen krijgen (als iemand bijvoorbeeld op school gepest wordt kan diegene nog wel steun krijgen van vrienden van de sportclub). Een slachtoffer heeft juist behoefte aan deze steun. Daarnaast ligt de schuld bij de mensen die pesten, en niet bij het slachtoffer, dus het slachtoffer zou deze overweging niet moeten maken. Kortom, vanwege het feit dat cyberpesten zich niet beperkt tot een tijd of plaats, heeft een slachtoffer geen plek waar hij/zij wel veiligheid of rust kan vinden en weg is van het pesten. Daarom moet cyberpesten ernstig worden aangepakt.

Een andere reden die maakt dat online pesten heftiger is dan regulier pesten, is dat cyberpesten verspreid kan worden. Dit noemt men ook wel het hebben van een (theoretisch gezien) eindeloos publiek. Via internet kan veel verspreid worden, niet alleen (delen van) gevoelige informatie, maar ook pesterijen. Dit kan erg beschamend zijn voor het slachtoffer. Onderzoek toont aan dat het emotionele effect van pesten proportioneel toeneemt als deze pesterijen verspreid raken. Het is dus heel beschamend en heeft emotionele impact als pesterijen verspreid worden.

Ook gevoelige informatie kan zich verspreiden en daar kan vervolgens weer mee gepest worden. Het gebeurt helaas nog te vaak dat er op middelbare scholen naaktfoto's worden rondgestuurd en dat degene die hierop staat ermee wordt gepest. De gevolgen hiervan zijn desastreus. Elk jaar belanden er tientallen jongeren in psychiatrische klinieken als gevolg van het verspreiden/uitlekken van hun naaktfoto's of seksfilmpjes. Ze hebben last van depressies, verslavingen

---

¹ <http://www.pestening.nl/pesten-op-school/>

of ernstige trauma's. De impact van een gelekte foto is te vergelijken met een trauma, jongeren ontwikkelen klachten die lijken op een posttraumatische stressstoornis. Ze zijn voortdurend alert en hebben last van déjà vu's.²

Hier kan tegenin gebracht worden dat dit grotendeels de schuld is van het slachtoffer. Immers, als hij/zij de foto überhaupt niet had gemaakt, was er nu niks aan de hand geweest. Daarin ligt wel een kern van waarheid: het is belangrijk dat men voorzichtig is als het gaat om het maken van naaktfoto's. Maar het is minstens zo belangrijk dat kinderen leren dat het niet goed is om die foto's door te sturen omdat ze iemand er pijn mee doen. Daarnaast moet men niet vergeten dat er vaak een oorzaak ligt achter het versturen van de foto's. Zo kan het zijn dat iemand verliefd is, en dus last heeft van hormonen. Of het is een manier om aandacht te krijgen en daarmee ook een zoektocht naar bevestiging dat je mooi bent. Ook groepsdruk kan een rol spelen. Daarnaast gebeurt het nog steeds dat iemand de foto niet eens zelf maakt en dat daar ook geen toestemming voor heeft gegeven, bijvoorbeeld een foto die stiekem is gemaakt bij de douches na de gymles. In dat laatste geval kunnen jongeren er al helemaal niks aan doen dat de foto's worden gelekt. In alle gevallen is het natuurlijk belangrijk dat jongeren voorzichtig zijn met sexting, maar vanwege de grote impact van het online verspreiden van deze beelden als onderdeel van cyberpesten, is een hoge straf hierop zeer gewenst.³

Een ander aspect van cyberpesten is dat het anoniem kan. Bij regulier pesten kun je zien wie je pest en je kan dus ook voor hem of haar uitkijken. Dit kan niet als er via een anoniem medium wordt gepest. Anoniem pesten is niet alleen heftig voor het slachtoffer maar heeft ook effect op de dader. Het feit dat iemand anoniem kan pesten zorgt ervoor dat een slachtoffer niet weet waar het 'gevaar' zich bevindt, dus voelt een slachtoffer zich extra onveilig. Daarnaast kan het slachtoffer (en/of de sociale omgeving) geen oplossing zoeken. Ook is het extra frustrerend en voelt een slachtoffer zich meer machteloos op het moment dat hij/zij niet weet wie het is. Daarbovenop kan de anonimiteit ervoor zorgen dat er een groter machtsonevenwicht ontstaat tussen het slachtoffer en de dader. Het effect van deze anonimiteit op de dader is dat de dader niet het gevoel heeft betrap te kunnen worden. Dit zorgt voor een extra trigger om te pesten. De anonimiteit zorgt er dus niet alleen voor dat het ingrijpender is voor het slachtoffer, ook is de dader minder snel geneigd om te stoppen vanwege het gevoel dat hij/zij niet geremd of betrap kan worden. Als je cyberpesten zwaarder straf, geef je een signaal af dat het wel betrap kan worden en dat het niet getolereerd wordt. Hiermee wordt een dader dus afgeschrikt.

---

² <https://www.ad.nl/binnenland/tientallen-jongeren-in-psychiatrische-klinieken-na-gelekte-naaktfoto-s~ae1f9e16/>

³ <https://www.opvoedadvies.nl/sexting.htm>

Er zijn nu dus al drie redenen waarom cyberpesten heftiger is voor een slachtoffer dan regulier pesten en dus ook strenger bestraft zou moeten worden. De andere redenen hebben meer te maken met het zojuist genoemde afschrikeffect.

Zodra een dader ervoor kiest om iemand online te pesten, ziet de dader niet de emoties of het effect van zijn/haar daden op het slachtoffer. Hierdoor vermindert de empathie voor het slachtoffer en wordt de dader dus niet geremd door gevoelens van medelijden. Dit noemt men ook wel het cockpiteffect, de dader ziet het slachtoffer niet en dus gaat hij/zij door met wat er al gedaan wordt. Om dit te voorkomen, moeten er zware straffen op cyberpesten staan, zodat een (potentiële) dader wordt afgeschrikt door een mogelijke zware straf.

Het afschrikeffect heeft dus te maken met de anonimiteit en met het cockpiteffect. Om te voorkomen dat mensen gaan pesten moet er een grote straf op staan. Een andere reden met betrekking tot het afschrikeffect, is de geringe mate van controleerbaarheid die cyberpesten met zich meebrengt. Als jongeren op hun telefoon vervelende berichtjes versturen, is het vaak zo dat ouders dit niet zien en/of niet doorhebben. Gelukkig zijn er wel gevallen waarbij bijvoorbeeld iemand die gepest wordt het probleem aangeeft. Maar als de dader dan niet streng gestraft wordt, geef je eigenlijk een signaal af dat 'men er toch wel mee weg komt'. Dit zorgt er aan de ene kant voor dat een dader niet wordt afgeschrikt en dus blijft pesten. Aan de andere kant zorgt dit ervoor dat een slachtoffer niet het gevoel heeft dat hij/zij gehoord wordt. Zware straffen zijn dus belangrijk voor het gevoel van vergelding, het afschrikeffect op anderen, maar ook vanwege de kans op recidive. Als er een hoge straf staat op dit pestgedrag, dan raakt een dader gedemotiveerd om na zijn straf in herhaling te vallen. Dit samen vermindert het uiteindelijke pestgedrag.

Er zijn ook argumenten tegen het harder aanpakken van cyberpesten. Een voorbeeld daarvan is dat zowel regulier pesten als cyberpesten fout is, en dat daarom beide hard moeten worden aangepakt. Als cyberpesten heel hard wordt aangepakt, geeft dat misschien een verkeerd signaal, bijvoorbeeld dat je dingen online niet kan zeggen, maar dat pesten in het echt wel getolereerd wordt. Dat is echter niet de boodschap van dit essay. Het is belangrijk om te benadrukken dat beide vormen van pesten fout zijn en beide vormen bestraft moeten worden. Dit essay pleit echter voor een apart pestprotocol voor cyberpesten waarin een hardere aanpak verwerkt is.

Een ander argument tegen het harder afstraffen van cyberpesten is dat het beter is om te werken met een anti-pest beleid. Een beleid waarin ervoor gezorgd wordt dat er minder gepest wordt omdat de sfeer goed is en omdat iedereen zich veilig voelt. Daarbij kan ook gefocust worden op de omgangsregels in de online omgeving. Een anti-pestbeleid is natuurlijk ook goed en het is belangrijk

dat een school haar best doet om een goede en vooral veilige sfeer te creëren. Toch is hiermee niet alles opgelost. Als er wel gepest wordt, zijn straffen juist een mogelijkheid om te zorgen dat de veilige sfeer snel terugkeert, ze laten zien dat dit gedrag niet te tolereren zijn. Dan kan er dus nog steeds onderscheid gemaakt worden tussen cyberpesten en regulier pesten wat betreft de straf. Dit laat zien dat het een het ander niet uitsluit, maar juist aanvult.

Kortom, dit essay pleit ervoor dat cyberpesten harder wordt aangepakt, oftewel strenger wordt gestraft, dan regulier pesten. Hier zijn verschillende redenen voor gegeven. Zo kan cyberpesten overal en altijd gebeuren, waardoor het slachtoffer nooit rust heeft. Gevoelige informatie zoals naaktfoto's kunnen breed verspreid maken, met desastreuze gevolgen voor het slachtoffer. Het kan anoniem gebeuren, wat niet alleen emotioneel zwaar is voor het slachtoffer, maar ook de rem bij de dader wegneemt. Tot slot voelen daders minder empathie bij cyberpesten omdat deze de reactie van het slachtoffer niet zien. Een zwaardere straf zorgt ervoor dat cyberpesten veel meer voorkomen wordt vanwege het afschrikkende effect, en dat pesters niet in herhaling vallen.⁴

---

⁴ <https://mediawijs.be/dossiers/dossier-cyberpesten/cyberpesten-versus-klassiek-pesten-rol-technologie>

